

הלכות תפילין מזוזה וספר תורה פרק י' - תמלול

סיכום השיעור

זיכום פון הלכות ספר תורה, פרק י' — דער לעצטער פרק

כללי איבערבליק

פרק י' איז דער לעצטער פרק פון הלכות ספר תורה (תפילין ומזוזה וספר תורה). דער פרק באשטייט פון צוויי חלקים: (א) א חזרה אויף די צוואנציק זאכן וואס זענען מעכב אין א ספר תורה, (ב) הלכות כבוד ספר תורה — וויאזוי מען באהאנדלט א ספר תורה, און וואס טוט מען מיט א ספר תורה וואס מען נוצט שוין נישט.

הלכה א — צוואנציק זאכן וואס זענען מעכב, און דער חילוק צווישן ספר תורה און חומש

דער רמב"ם: „נמצאת למד" — פון די פריערדיגע פרקים לערנט מען אז עשרים דברים זענען מעכב אין א ספר תורה. אויב איינס פון די צוואנציק פעלט, „דינו כחומש מן החומשים שמלמדים בהן את התינוקות, ואין בו קדושת ספר תורה, ואין קורין בו ברבים."

פשט: א ספר תורה וואס פעלט איינס פון די צוואנציק יסודות פארלירט זיין קדושת ספר תורה און באקומט נאר דעם סטאטוס פון א חומש — ווי די חומשים וואס מען לערנט מיט קינדער. מען ליינט נישט דערפון ברבים.

חידושים און ביאורים:

1. פארוואס ברענגט דער רמב"ם דא א חזרה אויף די צוואנציק זאכן? דער רמב"ם רעכנט נישט סתם איבער די צוואנציק דינים אלס חזרה. דער תוכן פון פרק י' איז הלכות כבוד ספר תורה — מען דארף וויסן פונקטליך וואס מאכט א ספר תורה פאר אזא חפצא וואס מען איז מחויב צו מכבד זיין. א ספר וואס פעלט איינס פון די צוואנציק האט נישט די קדושה יתירה, און ממילא גילטן נישט אלע הלכות כבוד. דאס איז דער טעם פארוואס דער רמב"ם מוז עס אויסרעכענען דווקא דא — כדי צו באגרענעצן וועלכע ספרים קריגן דעם דין פון כבוד ספר תורה.

2. פארוואס קען דער רמב"ם נישט סתם זאגן „כל דבר שפוסל ספר תורה"? ווייל אין די פריערדיגע פרקים זענען דא אסאך פרטים — עטלעכע זענען מעכב און עטלעכע זענען נאר למצוה/הידור. א מענטש קען ווערן צעמישט. דעריבער רעכנט דער רמב"ם אויס פונקטליך וועלכע צוואנציק זענען לעיכובא, כדי קלאר צו מאכן וואס שאפט די קאטעגאריע „ספר תורה" לענין כבוד.

3. גרויסער חידוש — דער רמב"ם'ס שיטה אין חומש vs. ספר תורה, און די מחלוקת ראשונים: אין דער גמרא שטייט אז מען ליינט נישט פון חומשים ברבים „מפני כבוד הציבור". דא איז א יסוד'דיגע מחלוקת ראשונים:

- שיטת עטלעכע ראשונים (ברענגט דער חינוך): א חומש (געשריבן אויף קלף כהלכתו, נאר נישט א פולשטענדיגע ספר תורה) האט יא קדושת ספר תורה לכל דבריו — מען שטייט אויף דערפאר, וכו'. נאר ברבים ליינט מען נישט, ווייל עס איז נישט כבוד הציבור. לויט דעם פשט, „מפני כבוד הציבור" איז דער איינציגער גרונט — אבער דער חומש אליין איז כשר.

- שיטת הרמב"ם (פונקט פארקערט): א חומש — אדער א ספר תורה וואס פעלט איינס פון די צוואנציק — איז פסול לגמרי, האט בכלל נישט קיין קדושת ספר תורה. „ואין בו קדושת ספר תורה" — עס איז א נידעריגערע קאטעגאריע לחלוטין.

4. ווי פארשטייט דער רמב"ם דעם לשון „מפני כבוד הציבור"? אויב לויט דעם רמב"ם איז א חומש פסול לגמרי, פארוואס זאגט די גמרא „מפני כבוד הציבור" — וואלט געדארפט זאגן „ווייל עס איז פסול"? דער רמב"ם

ענטפערט אין א תשובה: „אין קורין ברבים" מיינט לכתחילה. אבער בדיעבד, אויב מען האט נישט קיין כשר'ע ספר תורה, מעג מען ליינען פון א פסול'ן ספר תורה אדער א חומש. דער רמב"ם ברענגט אז כל חכמי ספרד האבן אזוי געטון למעשה — זיי האבן געליינט פון פסול'ע ספרי תורה ווייל זיי האבן נישט געהאט קיין אנדערע.

5. דער רמב"ם'ס יסוד אין קריאת התורה: דער רמב"ם האלט אז מצות קריאת התורה איז בעצם מצות לימוד התורה — עס איז נישט א דין אין דעם חפצא פון ספר תורה (נישט ווי אתרוג וואס מען ברויכט דעם חפצא). דעריבער איז די ברכה אויף קריאת התורה נישט א ברכה אויף דעם ספר תורה, נאר אויף דעם לימוד. ראייה: ווען מען לערנט חומש אינדערפרי מאכט מען ברכת התורה, ווען מען לערנט משניות מאכט מען נישט א באזונדערע ברכה — ווייל די ברכה איז אויף דעם לערנען, נישט אויפן ספר. דעריבער איז עס נישט קיין ברכה לבטלה צו מאכן א ברכה אויף א פסול'ן ספר תורה.

6. „כחומש מן החומשים שמלמדים בהן את התינוקות": דער פראקטישער נוצן פון אזא ספר איז פאר לערנען מיט קינדער. עס האט א געוויסע קדושה (קדושת חומש), אבער נישט קדושת ספר תורה.

די צוואנציק זאכן — רשימה מיט קורצע ביאורים

דער רמב"ם רעכנט אויס:

- געשריבן אויף עור בהמה טמאה — קעגן דעם דין „ממין בהמה טהורה".
- אויף עור טהור וואס איז נישט מעובד — עס דארף זיין אן עיבוד.
- עיבוד שלא לשמה — דער עיבוד דארף זיין לשם ספר תורה.
- שלא במקום כתיבה — געשריבן אויף דער פאלשער זייט פון קלף.
- מקצתו על הגויל ומקצתו על הקלף — מען קען נישט מישן גויל און קלף אין איין ספר תורה.
- געשריבן אויף דוכסוסטוס.
- שלא שרטט — אן שרטוט (גריד ליינס).
- שלא כתב בדיו — נישט געשריבן מיט דער ריכטיגער שווארצער טינט.
- נישט געשריבן לשמה / נישט אין לשון הקודש.
- א גוי אדער פסול'ער (אפיקורס וכדומה) האט עס געשריבן.
- שמות געשריבן אן כוונה — דער סופר דארף וויסן אז ער שרייבט א שם ה' לשם קדושת השם.
- פעלט אן אות.
- צוגעלייגט אן אות.
- אותיות רירן זיך אן — פסול פון „מוקף גויל".
- אן אות איז נישט קלאר / זעט אויס ווי אן אנדערע אות.
- צו סאך אדער צו ווייניק ספעיס צווישן אותיות/ווערטער.
- משנה געווען צורת הפרשיות — פתוחה געמאכט סתומה אדער פארקערט.
- צורת השירה — שירת הים אדער שירת האזינו נישט געשריבן אין דעם ריכטיגן סדר.
- געשריבן רעגולערע טעקסט ווי א שירה, אדער שירה ווי רעגולערן טעקסט.

דער רמב"ם מסכם: „שכל הדברים האלו אינם אלא מצוה מן המובחר, שלא לעכב" — אלע איבריגע הלכות פון די פריערדיגע פרקים זענען

6. **וואס מיינט „לישא אשה“ פראקטיש?** צי דאס מיינט נאר נדן, אדער אויך שכירות דירה נאך חתונה, אדער אנדערע הוצאות? עס ווערט פארגעלייגט אז „אין לו מה יאכל“ גילט נאר פאר א סינגל, אבער א באהייראטער — „אלעס איז יתומים“ (אלע הוצאות פון חתונה לעבן עפענען די טיר). בלייבט אן אפענע שאלה.

הלכה — ספר תורה שבלה או שנפסל

דער רמב"ם: „ספר תורה שבלה או שנפסל, נותנו בכלי חרס וקוברין אותו אצל תלמידי חכמים, וזוהי גניזתו.“

פשט: אן אלטע אדער פסול'ע ספר תורה לייגט מען אריין אין א כלי חרס און באגראבט עס לעבן תלמידי חכמים.

חידושים און ביאורים:

1. **„בלה“ vs „נפסל“:** „בלה“ קען זיין אפילו אן אז ס'איז נפסל — ס'איז אלט געווארן, אויסגעריבן, נישט שיין. „נפסל“ מיינט איינע פון די ספעציפישע פסולים. אין ביידע פאלן, אויב מ'קען עס מתקן זיין, זאל מען עס פיקסן.

2. **„אצל תלמידי חכמים“ — מי נטפל במי:** דער תלמיד חכם איז אזא געוואלדיגע כבוד'דיגע זאך, אז ס'איז א כבוד פאר דער ספר תורה אז מ'לייגט אים לעבן א תלמיד חכם. א ספר תורה און א מת האבן א נאנטע קשר — מ'באגראבט זיי צוזאמען.

הלכה — מטפחות ספרים שבלו

דער רמב"ם: „מטפחות ספרים שבלו“ — די מענטעלעך פון ספרים וואס זענען אלט געווארן, מ'נוצט זיי פאר תכריכים למת מצוה.

פשט: אלטע מענטעלעך פון ספרי תורה ווערן גענוצט אלס תכריכים פאר א מת מצוה.

חידושים און ביאורים:

- מטפחות דארף מען נישט באגראבן ווי א ספר תורה אליין, אבער זיי האבן א קדושה און מ'קען זיי נוצן פאר אנדערע דברים שבמצוה. אן אלטע ספר תורה ווערט באגראבן לעבן א תלמיד חכם, און דער מענטל ווערט גענוצט פאר א מת מצוה — ביידע האבן א קשר מיט כבוד המת.

הלכה — תשמישי קדושה

דער רמב"ם: „תיק שהניחו בו ספר תורה, וכן מטפחות, וארון או מגדל שמניחין בו ספר תורה, אפילו ספר בתוך התיק... וכן הכסא שהניחו עליו ספר תורה... הכל תשמישי קדושה הן, ואסור לזרקן. שבלו או שנשברו — גונזין.“

פשט: אלע כלים וואס דינען דירעקט דער ספר תורה — תיק, מענטל, ארון, מגדל, בענקל — האבן דין תשמישי קדושה, מ'טאר זיי נישט אוועקווארפן, און ווען זיי ווערן אלט לייגט מען זיי אוועק (גניזה).

חידושים און ביאורים:

1. **ארון vs מגדל:** „ארון“ מיינט א ליגעדיגע באקס וואו די ספר תורה ליגט, און „מגדל“ מיינט א שטייענדיגע הויכע שאנק (ווי שידה תיבה ומגדל אין גמרא — א דרעסער). ס'איז געווען צוויי סארטן ארון קודש.

2. **„אפילו ספר בתוך התיק“:** אפילו ווען די ספר תורה ליגט נישט דירעקט אין דער ארון/מגדל, נאר אין א תיק אינעווייניג, באקומט דער ארון/מגדל אויך דין תשמישי קדושה.

3. **בימה און לוחות — נישט תשמישי קדושה:** דער רמב"ם מאכט א חילוק: **בימה שעומד עליה בעל הספר** (דער עמוד וואו מ'לייענט) און **לוחות שכותבין בהן לתינוקות להתלמד** (אלף-בית טאוועלען פאר קינדער) — די האבן נישט דין תשמישי קדושה.

למצוה / מצוה מן המובחר, ולא לעכב. נאר די צוואנציק זענען לעיכובא.

הלכה — ספר כשר צריך להתנהג בו בקדושה יתירה וכבוד גדול

דער רמב"ם: „ספר כשר צריך להתנהג בו בקדושה יתירה וכבוד גדול.“
פשט: א כשר'ע ספר תורה דארף מען באהאנדלען מיט גרויס הייליגקייט און כבוד.

חידושים און ביאורים:

- **חילוק צווישן „קדושה יתירה“ און „כבוד גדול“:** קדושה יתירה מיינט דעם פנימיות'דיגן צוגאנג — דעם מענטש'ס ערנסטקייט, כובד ראש ביי א ספר תורה. **כבוד גדול** מיינט מער חיצוניות'דיגע זאכן — דער מענטל, דער ארון, די אויסערליכע באהאנדלונג. דער רמב"ם האט אין סוף הלכות ספר תורה אן ענליכע מוסר'דיגע סיום, און אפשר דאס איז דער מקור פאר דעם חילוק.

הלכה — אסור למכור ספר תורה

דער רמב"ם: „ואסור לאדם למכור ספר תורה, אפילו אין לו מה יאכל... לעולם אין מוכרין ספר תורה.“ אפילו א סופר מעג נישט פארקויפן. אפילו פארקויפן אן אלטע ספר תורה צו קויפן א נייע איז אסור, ווייל ס'איז א זלזול אין דער אלטער. נאר פאר צוויי זאכן מעג מען: ללמוד תורה און לישא אשה.

פשט: א ספר תורה איז אזוי הייליג אז מ'טאר עס נישט פארקויפן אפילו אין נויט, מיט צוויי אויסנאמען.

חידושים און ביאורים:

1. **וואס מיינט „אין לו מה יאכל“?** דאס מיינט נישט פיקוח נפש ממש. דער סברא: אויב ס'איז טאקע פיקוח נפש, איז פשוט אז מ'מעג — מ'דארף נישט אנקומען צו דער הלכה. אלזא „אין לו מה יאכל“ מוז מיינען עפעס ווייניגער ווי ממש'ע סכנה. ראייה פון **רות רבה** און **מסכת ביצה** אז „אין לי מה יאכל“ קען מיינען אז ער קען נישט דעקן טיש כראוי, ער האט נישט די הרחבה — נישט אז ער שטארבט פון הונגער. **ר' בערל שפירא** ווערט ציטירט אז דער פשט איז אז ער האט יא נכסים, ער קען פארקויפן אנדערע זאכן, אבער ער האט נישט מזומן — און די שאלה איז וועלכע חפצים הייבט ער אן צו פארקויפן, און דער רמב"ם זאגט אז די ספר תורה זאל זיין **נישט** דער ערשטער. פארגלייך צום **קלויזענבורגער רב** וואס ווען ער איז אנגעקומען פון איראפע, איז דער ערשטער זאך וואס ער האט אראפגענומען פון שיף געווען די תפילין — ווייל הייליגע זאכן זענען דאס לעצטע וואס מ'גיט אוועק.

2. **פארוואס מעג מען פאר „ללמוד תורה“?** ווייל די גאנצע תכלית פון א ספר תורה איז צו לערנען תורה — אלזא ס'איז נישט א סתירה צום כבוד פון דער ספר תורה, ס'איז דער תכלית גופא.

3. **פארוואס מעג מען פאר „לישא אשה“?** ווייל פריה ורביה איז מער ווי אלע מצוות. אבער אפילו דערין איז נאר ווען ער האט נישט עפעס אנדערש.

4. **פדיון שבויים:** אין שולחן ערוך שטייט אז פאר פדיון שבויים מעג מען אויך פארקויפן א ספר תורה, אבער **דער רמב"ם דערמאנט דאס נישט דא**. אפשר ווייל פדיון שבויים איז א ענין פון פיקוח נפש, און דעריבער דארף מען נישט אנקומען צו דער הלכה — ס'איז ממילא מותר. דער רמב"ם האט עס אפשר אין הלכות צדקה.

5. **א סופר וואס שרייבט ספרי תורה צו פארקויפן:** געווענליך דינגט מען א סופר לתחילה — ער שרייבט פאר א באשטעלער, ער פארקויפט נישט. אבער עלטערע בחורים/כולל יונגעלייט וואס שרייבן ספרי תורה „איש איש בדמיו“ — ווי שטימט דאס מיט דעם איסור? בלייבט א שאלה.

- דער רמב"ם האט אין הלכות תפילין געזאגט אז מ'טאר נישט אריינגיין מיט כתב אין בית הכסא, און אויב מ'דארף אריינגיין, זאל א צווייטער עס האלטן אינדרויסן.

הלכה — לא יאחז אדם ספר תורה / בית הקברות / בית המרחץ
דער רמב"ם: „לא יאחז אדם ספר תורה... אפילו בתוך התיק... לבית הקברות, לבית המרחץ...“

פשט: מ'טאר נישט טראגן א ספר תורה צו א בית הקברות אדער בית המרחץ, אפילו ס'איז אין דער טיק מיט אלע באדעקונגען.

חידושים און ביאורים:

- מחלוקת ראשונים אין „לא יאחז“: רש"י זאגט עס מיינט מ'טאר נישט אנטאטשן די ספר תורה אן קיין מפה/בגד — מ'זאל עס אויפהייבן מיט די עצי חיים, נישט דירעקט מיט די קלף. אנדערע ראשונים מיינען עס רעדט פון דעם מענטש וואס איז ערום (נאקעט) — ער זאל נישט אנאכפן א ספר תורה. פון דעם קאנטעקסט פון דעם רמב"ם — וואס רעדט ווייטער פון א מטה (בעט/בענקל) — סאונדס מער אז עס רעדט פון דעם מענטש'ס צושטאנד, נישט פון אנטאטשן די תורה.

הלכה — נישט זיצן אויף א מטה וואס א ספר תורה ליגט דערויף

דער רמב"ם: „ולא ישב על המטה שספר תורה עליה.“

פשט: מ'טאר נישט זיצן אויף א בעט/בענקל וואו א ספר תורה ליגט.

חידושים און ביאורים:

- „מטה“ מיינט נישט נאר א בעט, נאר אפילו א בענקל — מ'טאר נישט זיצן אויף דעם זעלבן לעוועל ווי די תורה. ס'איז א ענין פון דרך ארץ און כבוד — נישט זיצן אויף דער זעלבער הייך ווי די ספר תורה.

הלכה — ספר תורה אין צימער — יציאה און מחיצה

דער רמב"ם: „בית שיש בו ספר תורה... יוציאנו. ואם אין לו בית אחר — מחיצה גבוה עשרה טפחים.“

פשט: אין א צימער וואו א ספר תורה ליגט, דארף מען עס ארויסנעמען (פאר געוויסע זאכן). אויב מ'האט נישט קיין אנדער צימער, דארף מען א מחיצה פון צען טפחים.

חידושים און ביאורים:

- אויב די ספר תורה ליגט אין א כלי בתוך כלי (א דאפלטע באהעלטעניש), איז עס גוט — ווייל דאס כלי באקומט שוין אויך כבוד אלס „חבר הקדושה“. אבער דאס כלי דארף זיין דאס אייגענע כלי פון דער ספר, נישט א פרעמדע כלי.

הלכה — כל הטמאים מותרים לאחוז ספר תורה

דער רמב"ם: „כל הטמאים, אפילו נדות ואפילו גוים, מותר להם לאחוז ספר תורה ולקרוא בו, שאין דברי תורה מקבלין טומאה.“

פשט: אלע טמאים, אריינגערעכנט נדות און גוים, מעגן האלטן א ספר תורה און ליינען דערפון, ווייל דברי תורה זענען נישט מקבל טומאה.

חידושים און ביאורים:

- **קשיא אויפ'ן לשון:** פארוואס ברענגט דער רמב"ם דעם טעם „שאיין דברי תורה מקבלין טומאה“? טומאה איז דאך נישט דער פארקערטער פון קדושה אדער כבוד! מ'וואלט געמיינט אז דער ענין איז כבוד, נישט טומאה. דאס איז מוזר.

- **אפשר'ער תירוץ:** דער רמב"ם רעדט פון „לקרוא בו“ — ליינען תורה. אפשר איז דער פונקט אז די תורה איז געמאכט געווארן פאר יעדן איינעם,

„לוחות שכותבין עליהם לתנוקות“ מיינט די אלף-בית טאוועלען, אפשר מיט פסוקי חומש, וואס מ'האט גענוצט פאר קינדער צו לערנען. ס'איז א שטיקל תשמישי קדושה, אבער תשמישי קדושה קען נישט גיין אזוי ווייט.

- **דער ראב"ד חולק:** ער זאגט אז „לוחות“ מיינט נישט שרייב-טאוועלען פאר קינדער, נאר א בארד/פלאטפארמע וואו דער קורא אדער מפטיר שטייט. דער ראב"ד מיינט אז עס האט יא קדושת בית הכנסת, אבער נישט קדושת תשמישי ספר תורה — נאך איין לעוועל וויינגער. דער רמב"ם איז מחולק אויף דעם.

הלכה — רימוני כסף וזהב

דער רמב"ם: „רימוני כסף וזהב וכיוצא בהן — תשמישי קדושה, ואסור להוציאן לחול, אלא אם מכרו אותם לקנות בדמיהם ספר תורה או חומש.“

פשט: די רימונים, כתרנים, און אנדערע כסף/זהב באפצונגען פון ספר תורה זענען תשמישי קדושה. מ'טאר זיי נישט נוצן פאר חול, אבער מ'מעג זיי פארקויפן צו קויפן א ספר תורה אדער חומש.

חידושים און ביאורים:

- **הייעראכיע:** א ספר תורה אליין טאר מען נישט פארקויפן צו קויפן א נידריגערע מדרגה, אבער תשמישי ספר תורה (ווי רימונים/כתרים) מעג מען פארקויפן צו קויפן אפילו א חומש — ווייל א חומש איז אוודאי מער הייליג ווי א קרוין פון א ספר תורה. דאס קען מען אפשר אפילו לכתחילה טון.

הלכה — לייגן ספרים איינס אויף דאס אנדערע

דער רמב"ם: „מותר להניח ספר תורה על ספר תורה, וספר תורה על חומשים, ומניחין חומשים על נביאים וכתובים, אבל לא נביאים וכתובים על חומשים, ולא חומשים על ספרי תורה.“

פשט: ס'איז א הייעראכיע — מ'מעג לייגן א העכערע קדושה אויף א נידריגערע, אבער נישט פארקערט.

הלכה — כתבי הקודש, הלכות ואגדות

דער רמב"ם: „וכל כתבי הקודש אפילו הלכות ואגדות אסור לזרקן.“

פשט: אלע כתבי קודש, אריינגערעכנט הלכות און אגדות (גמרא, מדרשים), טאר מען נישט ווארפן.

חידושים און ביאורים:

- דער רמב"ם זאגט נאר „אסור לזרקן“ אבער זאגט נישט קלאר וואס מ'דארף טון — ער זאגט נישט „לגנוז“ ווי ביי ספר תורה. פריער ביי ספר תורה האט ער געזאגט „לגנוז“ (באגראבן), דא בלייבט עס אומקלאר.

הלכה — קמיע של כתבי הקודש

דער רמב"ם: „קמיע שיש בו מעניינים של כתבי הקודש — אין לך רשות להיכנס בו לבית הכסא, אלא אם כן חופה בעור.“

פשט: א קמיע וואס האט אין זיך כתבי קודש טאר מען נישט טראגן אין בית הכסא, סיידן ס'איז צוגעדעקט מיט עור.

חידושים און ביאורים:

- „קמיע“ דא מיינט א קמיע של כתב — א קמיע וואס האט אריינגעשריבן כתבי קודש. דאס איז ענליך צו תפילין/מזוזה אין דעם אספעקט פון כבוד, אבער ס'איז נישט תפילין.

- לויט דעם רמב"ם מעג מען בכלל מאכן אזא קמיע, אבער אויב מ'האט שוין איינס, גילטן די כבוד-דינים.

מאכן אן ארון פאר דער ספר תורה קומט פון די לוחות הברית — ווי מ'האט זיי געלייגט אין א ספעציעלע גאלדענע ארון מיט א גאנצע סדר. אזוי פירט מען זיך מיט יעדער ספר תורה — מ'גיט איר א ספעציעלע כלי, א ספעציעלע פלאץ. **דאס איז דער תירוץ אויף דער שאלה: וואו איז דער מקור פאר אן ארון הקודש? — עס קומט פון דעם ארון פון די לוחות.**

2. **פארוואס מאכט מען לוחות אויפן ארון הקודש:** דער מנהג צו מאכן א בילד פון לוחות הברית אויפן ארון הקודש שטאמט ווארשיינליך פון דעם יסוד — אז יעדער ספר תורה האט א שייכות צו די לוחות הברית.

3. **[דיגרעסיע: עשרת הדברות אין דאווענען]:** די גמרא אין ברכות רעדט וועגן דעם אז מ'האט אמאל געזאגט עשרת הדברות יעדן טאג, אבער מ'האט עס אפגעשטעלט (מפני תרעומת המינים). דאס ווייזט אז מ'האט אנגעקוקט עשרת הדברות אלס א יסוד התורה וואס מ'דארף שטענדיג דערמאנען. כאטש מ'זאגט עס נישט מער, בלייבט די שייכות צווישן יעדער ספר תורה און די לוחות הברית באשטיין.

הלכה — הנהגה בפני ספר תורה

דער רמב"ם: „לא ירוק אדם כנגד ספר תורה, ולא יגלה ערותו כנגדו, ולא יפשוט רגליו כנגדו, ולא יניחנו על ראשו כמשאוי, ולא יחזיר אחריו לספר תורה אלא אם כן היה גבוה ממנו עשרה טפחים.“

פשט: מ'טאר נישט שפיינען קעגן א ספר תורה, נישט אויפדעקן זיך, נישט אויסשטרעקן די פיס, נישט טראגן עס אויפן קאפ ווי א משא, און נישט דרייען דעם רוקן צו דער תורה — סידן די תורה איז העכער פון אים צען טפחים.

חידושים און ביאורים:

1. **נייער יסוד:** אלע הלכות ביז יעצט האבן גערעדט וועגן דער חפצא פון דער ספר תורה אליין. יעצט לערנט מען אז דער גאנצער פלאץ וואו די ספר תורה איז באקומט אויך א דין כבוד — אזוי ווי אן אדם חשוב, אז בפניו טוט מען נישט קיין דברים בזויים.

2. „לא יפשוט רגליו“ — פארגלייכבאר צו „מענספרעדינג“ — עס איז נישט מכובד'דיג צו זיצן אזוי פאר א ספר תורה.

3. „גבוה ממנו עשרה טפחים“ — ווען די תורה שטייט אויף א בימה/באלעמער העכער ווי צען טפחים, איז עס א באזונדערע רשות, און דאן מעג מען דרייען דעם רוקן.

הלכה — טראגן א ספר תורה פון פלאץ צו פלאץ

דער רמב"ם: „אין מעבירין ספר תורה ממקום למקום רכוב, אלא מניחו בחיקו כנגד לבו כשהוא רוכב על הבהמה והולך.“

פשט: מ'זאל נישט טראגן א ספר תורה ווען מ'רייט אויף א בהמה אויף א נישט-מכובד'דיגע אופן. מ'זאל עס האלטן אין חיק, קעגן דעם הארץ.

חידושים און ביאורים:

1. „כנגד לבו“ — דאס איז דרך כבוד, אזוי ווי מ'האלט א זאך וואס מ'האט זייער ליב — קעגן דעם הארץ.

2. **פראקטישע נפקא מינה:** אויך ווען מ'פארט אין א קאר אדער באס, לכתחילה זאל מען האלטן די ספר תורה. אויב מ'קען נישט, קען מען עס לייגן אויף א בענקל. אבער מ'זאל עס נישט לייגן אין דעם טראנק (באגאזשניק) אדער אין דער בעק פון א קאר — חוץ אויב ס'איז א סכנה פון גנבים וכדומה. עס איז אן ענין פון כבוד.

הלכה — ישיבה לפני ספר תורה — כובד ראש, אימה ופחד

דער רמב"ם: „כל היושב לפני ספר תורה ישב ככובד ראש באימה ופחד, שהיא העדה נאמנה לכל באי עולם, שנאמר 'והיתה שם לעד'.“

און טומאה קען נישט פאספאסן דעם צוגאנג צו תורה.

- **רמ"א חולק למעשה:** דער רמ"א ברענגט „ויש אומרים שאסור ליתן ספר תורה ביד גוי, ואפילו ביד ישראל מטונף, וכן נוהגין.“ „מטונף“ (שמוציג) איז א פראבלעם פון כבוד — די תורה ווערט שמוציג, ס'איז נישט כבוד'דיג. אבער טומאה אליין (פון א גוי אדער נדה) שטערט נישט פאר די ספר תורה לויט דעם רמב"ם.

הלכה — עמידה פאר ספר תורה

דער רמב"ם: „כל הרואה ספר תורה כשהוא מהלך, חייב לעמוד לפניו.“ **פשט:** ווען מ'זעט א ספר תורה וואס ווערט געטראגן, מוז מען אויפשטיין.

חידושים און ביאורים:

- פארגלייך מיט דינים פון קימה פאר א תלמיד חכם: פאר א פלעינעם ת"ח דארף מען נאר אויפשטיין אין ד' אמות, אבער פאר א רבו אדער נשיא דארף מען זיך אויפשטעלן פון ווייטער. ספר תורה האט אויך דעם דין פון אויפשטיין פון ווייטער.

- **רמ"א ברענגט רבינו ירוחם:** דערפאר לייגט מען גלעקלעך (bells) אויף די ספר תורה — אזוי ווי ביים כהן גדול „ונשמע קולו“ — כדי מ'זאל הערן אז די ספר תורה קומט און זיך אויפשטעלן.

הלכה — מצוה לייחד לספר תורה מקום

דער רמב"ם: „מצוה לייחד לספר תורה מקום, ולכבד את אותו המקום ולהדרו יתר מדי.“

פשט: מ'דארף באשטימען א ספעציעלע פלאץ פאר דער ספר תורה, און מ'דארף דעם פלאץ מכבד זיין און מהדר זיין — מער ווי נארמאל, „יתר מדי“.

חידושים און ביאורים:

1. **דער לשון „יתר מדי“:** דער רמב"ם ניצט דעם אויסדרוק „יתר מדי“ — נישט בלויז גענוג, נאר **מער ווי גענוג**. דאס איז א שטארקער לשון וואס מיינט אז מ'קען קיינמאל נישט זאגן אז מ'האט שוין גענוג מהדר געווען. דער רמב"ם ניצט דעם לשון „יתר מדי“ אויך אויף אנדערע זאכן, און עס מיינט אלעמאל „זייער זייער אסאך“.

2. **די מעשה מיט ר' נחום סאראצקין (גור'ער רבי):** ער האט געמאכט א ספר תורה פון גאלד, און אסאך מענטשן האבן געטשעפעט — יונגעלייט האבן נישט וואס צו עסן, וואס מאכט מען א גאלדענע ספר תורה? ער האט זיך פארענטפערט מיט דעם לשון „יתר מדי“ — מ'דארף מהדר זיין מער ווי דער נארמאלער מאס. לויט דעם לשון „יתר מדי“ שטאפט זיך עס קיינמאל נישט — קיינער האט נאך נישט יוצא געווען „יתר מדי“ אין גאנצן.

3. **גלעקלעך אויף דער תורה — „ונשמע קולו“:** דער רמב"ם ברענגט דעם ענין אז מ'לייגט גלעקלעך אויף דער ספר תורה, כדי מ'זאל הערן ווען די תורה קומט, אזוי ווי ביים כהן גדול — „ונשמע קולו בבואו אל הקודש“ — כדי מענטשן זאלן זיך אויפשטעלן לכבוד דער תורה.

הלכה — דער ארון קודש — שייכות צו לוחות הברית

דער רמב"ם: „דברים שבלוחות הברית הן הן שבכל ספר וספר.“

פשט: וואס שטייט אין די לוחות הברית איז דאס זעלבע וואס שטייט אין יעדער ספר תורה — דערפאר באקומט יעדער ספר תורה דעם זעלבן כבוד ווי די לוחות.

חידושים און ביאורים:

1. **מקור פאר ארון הקודש:** דער רמב"ם אליין רופט דעם פלאץ וואו מ'לייגט די ספר תורה א „היכל“, „מגדל“, „תיבה“, אדער „ארון“ — אבער מיר רופן עס „ארון קודש“. דער חידוש איז אז דער מקור פאר דעם מנהג צו

חידושים און ביאורים:

1. **פירוש המשניות — דריי חלקים פון חביבות התורה:** דער רמב"ם אין פירוש המשניות (מסכת סופרים) ברענגט אז חביבות התורה אינקלודירט **דריי זאכן:** (א) מכבד זיין די מצוות פון תורה — דאס איז דער עיקר; (ב) מכבד זיין די חכמים, די בעלי התורה, די תלמידי חכמים; (ג) מכבד זיין די **ספרים שנתחברו בה** — די פיזישע ספרים. דער רמב"ם אין אונזער הלכה גייט אויף דעם **דריטן חלק** — כבוד פאר די ספרים אליין.

2. **דער רמב"ם'ס שינוי פון דער משנה אין אבות:** אין דער משנה אין אבות שטייט דער סדר: ערשט „מחבב" (ווער ס'איז מכבד) און דערנאך „מחלל" (ווער ס'איז מבזה). אבער דער רמב"ם האט **ארוםגעדרייט** דעם סדר — ער האט געוואלט **מסיים זיין בדבר טוב**. דער רמב"ם איז נישט מקפיד צו קאפירן פונקטליך — ער וויל האבן די איידיע, נישט דווקא דעם פונקטליכן לשון.

3. **„מחובב על הבריות" — סגולה פאר כבוד:** ווער ס'גיבט כבוד פאר דער תורה, ווערט ער אליין מכובד ביי מענטשן. וויאזוי ארבעט דאס? מן הסתם ווייל איינער וואס איז מכבד די ספר תורה גייט עס אויך **לערנען, אויפהיטן, און פאלגן** — און דורך דעם ווערט ער א מכובד'דיגער מענטש. אבער **אפילו ווייניגער** — אפילו ער ווייסט נאך נישט אסאך — **ס'איז א סגולה פאר כבוד:** ווער ס'וויל א סגולה פאר כבוד, זאל ער מער קושן די תורה, מער כבוד געבן פאר דער תורה.

4. **„גופו מכובד" — וואס מיינט „גופו"? „גופו" מיינט לכאורה „ער אליין" (הוא),** נישט נאר זיין פיזישער גוף — ווייל ס'שטייט אויך „נשמתו". כבוד גייט נישט בלויז פאר דעם גוף, ס'איז פאר דעם גאנצן מענטש.

5. **רש"י'ס פשוטות:** רש"י פארשטייט עס פשוט — דער גרעסטער כבוד פאר דער תורה איז אז **אלע נביאים זענען נתבא פאר די וואס געבן געלט פאר תלמידי חכמים**.

סיום: „ברוך רחמנא דסייען"

שאלה: דער רמב"ם איז זייער מקפיד צו שרייבן אלעס אין לשון הקודש, אבער **יעדע הלכה ענדיגט זיך מיט דעם ארמישן לשון**, בריך רחמנא **דסייען** (= ברוך השם וואס האט געהאלפן). פארוואס ניצט דער רמב"ם דווקא אן ארמישן לשון? און דער רמב"ם האט עס **נישט** געשריבן ביי יעדער הלכה — נאר ביי געוויסע. בלייבט אן אפענע שאלה.

פשט: יעדער וואס זיצט פאר א ספר תורה דארף זיצן מיט ערנסטקייט, מיט אימה און פחד — ווייל די תורה איז אן עדות פאר אלע באי עולם.

חידושים און ביאורים:

1. **„לכל באי עולם" — דער חיד"א'ס באמערקונג:** דער חיד"א האט מדייק געווען אז דער רמב"ם זאגט „לכל באי עולם" — נישט „לכל ישראל" אדער נאר פאר פרומע אידן. די תורה איז אן עדות פאר **דער גאנצער וועלט**. וואס איז די עדות? אז אלע אמת'ע זאכן שטייען אין דער תורה — זי איז דער עד וואס זאגט עדות איבער אידן פאר אלע פעלקער, אז אידן זענען דער הויפט פאלק.

2. **פירוש המשניות:** דער רמב"ם אין פירוש המשניות ערקלערט אז די עדות איז פשוט אז **די אותיות התורה וואס מ'לייגט אין דעם ארון איז אן עדות אז מ'קען מגיע זיין דערפון** — מ'קען דערגרייכן דעם אמת דורך דער תורה.

3. **„כובד ראש" — פארגלייך צו קריאת שמע און דין:** דער לשון „כובד ראש" ווערט אויך גענוצט ביי קריאת שמע. אויך ביי קבלת עדות אין בית דין דארף מען זיצן בכבוד ראש באימה ופחד.

הלכה — יהדר בספר תורה כפי כחו**דער רמב"ם: „ויהדר אדם בספר תורה כפי כחו."**

פשט: א מענטש זאל מהדר זיין דעם ספר תורה לויט זיין פארמעגן.

חידושים און ביאורים:

- **„כפי כחו" לעומת „יתר מדי":** דא זאגט דער רמב"ם „כפי כחו" — נישט „יתר מדי" ווי ביים מקום. „כפי כחו" גייט **סיי לצד מעלה סיי לצד חומרא** — וויפיל דו קענסט, נישט מער און נישט ווייניגער. אויב דו קענסט נישט מער, קענסטו נישט מער. אבער אויב דו קענסט מער, ביסטו מחויב צו טון מער.

הלכה — כל המקיים מצוה זו כאילו קיבלה מהר סיני

דער רמב"ם: „אמרו חכמים, כל המקיים מצוה זו כאילו קיבלו מהר סיני."

פשט: ווער ס'איז מקיים די מצוה פון ספר תורה (כתיבה, כבוד, וכו') איז אזוי ווי ער האט עס מקבל געווען פון הר סיני.

תמלול מלא

הלכה א: עשרים דברים המעכבים בספר תורה — דער חילוק צווישן ספר תורה און חומש

די ווערטער פון דער רמב"ם

אזוי לערנט דער רמב"ם, ס'איז דא א מחלוקת וויאזוי צו פארשטיין, א חומש מיינט צו זאגן אז אפילו א ספר תורה וואס ס'פעלט איינע פון די צוואנציג הלכות וואס ער גייט רעכענען הייסט א חומש, און ממילא איז מען נישט מחויב צו מכבד זיין דעם חומש, מ'דארף נישט מכבד זיין אין די אלע אופנים וואס מיר גייען לערנען.

סא דער רמב"ם לערנט נישט סתם א חזרה, ער קען נישט שרייבן אנהייב "עשרים דברים יש בספר תורה". לכאורה קומט עס דא אריין ווייל דאס איז די זאכן וואס מאכן די זאך וואס מ'דארף מכבד זיין. עפעס וואס ס'פעלט איינע פון די זאכן, לערנט דער רמב"ם אז מ'דארף נישט מכבד זיין. נישט אין די וועג, אדער מ'דארף עס מכבד זיין אבער נישט די אלע הלכות וואס מיר גייען לערנען.

פארוואס רעכנט דער רמב"ם אויס די צוואנציק דא?

הלכות ספר תורה, תפילין ומזוזה וספר תורה — פרק י': עשרים דברים המעכבים בספר תורה וכבוד ספר תורה

איבערבליק פון פרק י'

מיר לערנען הלכות ספר תורה, תפילין ומזוזה וספר תורה, פרק י'. דאס איז דער ענד פון הלכות ספר תורה און פון די גאנצע הלכות.

און סך הכל וואס מיר גייען לערנען איז, אין דעם פרק גייט דער רמב"ם, אנפאנג איז זייער אינטערעסאנט, דער רמב"ם מאכט א שנעלע חזרה, ער גייט איבער נאכאמאל א שנעלע חזרה אויף די וויכטיגע הלכות פון ספר תורה, און נאכדעם לערנט מען וועגן כבוד ספר תורה, וואס מ'מעג יא אדער נישט טון מיט א ספר תורה אלס כבוד, און וויאזוי צו דינגען מיט א ספר תורה וואס מ'נוצט שוין נישט.

סא מ'קען פארשטיין אזוי, אז דער פרק איז בעצם הלכות כבוד ספר תורה, נאר מ'דארף וויסן וואס מיינט א ספר תורה וואס דאס איז מ'מכבד. ס'איז דא א גרויסע חילוק וויאזוי דער רמב"ם פארשטייט צווישן א ספר תורה און א חומש.

סאו עס איז דא א מחלוקת ראשונים וויאזוי דאס צו פארשטיין. מען קען פארשטיין אזוי, מען קען פארשטיין אז א חומש איז בעצם הייליג. פון דעם גמרא קען מען עס אפשר ארויסלערנען, בעצם האט עס א קדושת ספר תורה. פארוואס? ס'שטייט נישט אז מ'זאל זאגן "אין קורין לכבוד הציבור", מ'דארף זאגן "אין קורין ביי שיש ספר תורה פסול". זעט מען אז א מענטש זאל זאגן... וואלט א מענטש פארשטאנען, אזוי פארשטייען אנדערע ראשונים, אז ס'איז נישט פסול, ס'האט יא, מ'דארף יא אויפשטיין דערפאר, וכו'. און נאר ברבים ליינט מען נישט, ווייל ס'איז נישט קיין כבוד הציבור.

אזוי האבן געלערנט א חלק ראשונים, אזוי ברענגט דער חנוך הלכות אז ס'איז דא אזעלכע שיטות וואס זאגן אז א חומש האט א קדושת ספר תורה לכל דבריו. דו דענקסט אז א חומש, רעדט מען דא א חומש וואס איז געשריבן מיט א קלף די גאנצע סדר. נאר מ'ליינט עס נישט ברבים. אזוי איז דא א שיטה, און זיי פירן זיך נישט אזוי למעשה. מ'שטייט נישט אויף פאר א חומש, אפילו ווען ס'איז דער חומש. אבער אזוי שטייט א שיטה אין די ראשונים.

שיטת הרמב"ם: חומש איז פסול לגמרי

דער רמב"ם האט אבער געלערנט פונקט פארקערט. דער רמב"ם האט געלערנט אז א חומש איז פסול לגמרי, ס'איז בכלל נישט קיין ספר תורה, ס'האט נישט קיין שום קדושת ספר תורה.

אויב אזוי, זאגט דער רמב"ם, פארוואס שטייט אין די גמרא אז משום כבוד הציבור ליינט מען נישט? זאגט דער רמב"ם אין א תשובה, אז דער רמב"ם האלט, דא שטייט "לכתחילה אין קורין ברבים", אבער דאס מיינט לכתחילה. אבער דער רמב"ם זאגט אז באמת, אויב מ'האט נישט קיין ספר תורה, מעג מען לכל הדעות, מעג מען זיכער, נישט לכל הדעות, מעג מען לויט די דעת הרמב"ם ליינען פון א פסול'ן ספר תורה. און א חומש. און א חומש, ווייל דער רמב"ם זאגט, אדער א חומש אדער א פסול'ן ספר תורה, ביידע, נישט קיין חילוק.

יסוד הרמב"ם: מצות קריאת התורה איז מצות לימוד התורה

ווייל דער רמב"ם זאגט אז די מצות קריאת ספר תורה איז נישט על עצם סתימת הספר תורה, מצות קריאת התורה איז די עיקר מצות לימוד התורה. און די ברכה, ער זאגט, ס'איז געווען אנדערע וואס האבן געזאגט אז מ'טאר נישט מאכן קיין ברכה אויף א פסול'ן ספר תורה, ס'איז א ברכה לבטלה. זאגט דער רמב"ם, וואס הייסט? און ווען איך לערן חומש אינדערפרי און איך מאך ברכת התורה, און ווען איך לערן משניות און איך מאך נישט ברכת התורה? ברכת התורה איז נישט אויף די ספר תורה, ס'איז נישט קיין אתרוג וואס מ'מאכט די ברכה אויף די ספר תורה. ס'איז א ברכה וואס מ'מאכט אויף די קריאת התורה. זאגט דער רמב"ם אז מ'קען מאכן א ברכה אויף א פסול'ן.

דער רמב"ם זאגט אז די מנהג איז געווען ביי כל חכמי ספרד און אנדערע, מ'פלעגט ליינען פון א פסול'ן ספר תורה, נישט מעכב לשמה, נישט טלית הלכות, ווייל זיי האבן נישט געהאט קיין אנדערע, און אוודאי זאל מען ענדערש דאס טון, הגם אז לכתחילה אין קורין ברבים בחומשין.

סיכום: דער רמב"ם'ס פארשטאנד פון "אין קורין ברבים"

סאו דער רמב"ם האט פארשטאנען אז "אין קורין ברבים", דאס וואס שטייט אז ס'איז נישט קיין כבוד הציבור, איז ווייל בעצם קען מען יא ליינען פון א פסול'ן ספר תורה. די אנדערע האבן אנגענומען אז מען קען נישט ליינען ברבים, האט עס נישט. מען ליינט נישט לכתחילה ברבים, מען האט נישט קיין כבוד. אבער בעצם, ווי די עירוב, אוודאי איז בעסער צו ליינען פון א תורה וואס איז פסול ווי צו בכלל נישט ליינען. דאס איז די דעת הרמב"ם.

די עשרים דברים — רשימה מיט ביאורים

אקעי, זאגט דער רמב"ם ווייטער, "ואלו הן עשרים דברים", גייט דער רמב"ם שנעל איבערגיין.

1. עור בהמה טמאה

"אם נכתב על עור בהמה טמאה", אקעגן די הלכה פון "ממין בהמה טהורה".

ס'איז נאך אלץ אינטערעסאנט פארוואס דער רמב"ם רעכנט דא אויס די צוואנציק. דער רמב"ם וואלט נאך אלץ געקענט זאגן אין איין שורה: די אלע זאכן וואס מ'האט געזאגט אז ס'פאסל'ט א ספר תורה, בלייבט עס קדושת חומש. אקעי, ס'קען זיין, איך הער.

ניין, איך פארשטיי פארוואס ער קען אריינקומען דא, ווייל א מענטש קען ווערן צעמישט. ס'איז דא אסאך פרטים, גיי געדענק פונקטליך וועלכע איז מעכב און וועלכע איז נישט, און דאס איז למצוה. דאס איז די נקודה, אז דאס איז וואס מאכט א ספר תורה פאר די קדושה וואס איז לענין די הלכות וואס מיר גייען לערנען. דאס איז א ספעציעלע קאטעגאריע פון ספר תורה. נאר מ'האט א שוואכערע קאטעגאריע פון א ספר וואס ס'שטייט די אלע זאכן אבער נישט מיט די ריכטיגע אופנים, דאס הייסט א חומש.

געדענקסט מיר האבן געלערנט, חומש איז אפילו אזא זאך, "אלו הן החומשין", אזוי האט דער רמב"ם געזאגט פריער ביי א געוויסע פסול.

Speaker 1: יא.

Speaker 2: יא. יצחק לעמד.

Speaker 1: יא, שיש...נמצאת למד, לערנסטו...לא שייך, קיין שום...נמצאת למד, יא, זאג, זאג, זאג...לערנסטו...

מחלוקת ראשונים: האט א חומש קדושת ספר תורה?

ס'איז אינטערעסאנט, די לשון אין הלכה איז אז מ'קען נישט ליינען פון א חומש מפני כבוד הציבור. דער רמב"ם לערנט נישט אזוי. ניין, דער רמב"ם לערנט יא אזוי, אבער דער רמב"ם זאגט נישט דאס. דער רמב"ם זאגט נישט...

Speaker 2: ניין, דו זאגסט רמב"ם, איך זאג דיר, איך האב געזען די רמב"ם.

Speaker 1: קען זיין איך האב א טעות געהאט אין דעם, אבער לאמיר...אקעי, זאג די רמב"ם ווייטער.

לשון הרמב"ם: "נמצאת למד"

נמצאת למד אז אין די פריערדיגע פרקים האבן מיר געלערנט אז צוואנציק זאכן איז די סך הכל פון זאכן וואס פסל'ט א ספר תורה. אויב איינס פון די צוואנציק זאכן האט מען נישט געטון ריכטיג, באקומט די ספר וואס מ'שרייבט א דין ווי **א חומש מן החומשים**, ווי א חומש פון די פינף חומשים וואס מיט דעם לערנט מען מיט די קינדער. דאס הייסט, ווען איינער געלונגט צו שרייבן א גוטע ספר תורה, האלט ער עס פאר זיך אדער נוצט מען עס פאר די ציבור. און די שוואכערע קוואליטי פון דעם גיבט מען פאר די קינדער, מאכט מען פון דעם חומשים. סאו, עני ספר תורה וואס האט נישט די לעוועל קדושה באקומט די קאטעגאריע פון חומשים.

יא, ער זאגט אויך צו א געוויסן זין מכבד זיין מיט דעם ספר, ער זאגט נישט אז מ'דארף לערנען מיט די קינדער. ער זאגט נאר אז ס'האט נאר א סך הכל די קדושה פון חומש פאר די קינדער. "ואין בו קדושת ספר תורה, ואין קורין בו ברבים."

סאו, דאס איז דאך די סיבה פארוואס די קינדער לערנען אזעלכע חומשים to begin with, ווייל א ספר וואס איז נישט גענוג גוט אז מ'זאל ליינען אין דעם ברבים, נוצט מען פאר די מלמד. ס'איז דא around, דאס איז וואס איך מיינ צו זאגן. דו האסט א זאך וואס איז יא א חומש און מ'לערנט פון דעם, דו האסט א זאך וואס איז יא א חומש, ווייל דאס איז נישט קיין ספר תורה. כמשמעו, אפילו א ספר תורה וואס איז די גאנצע תורה, אבער ס'פעלט איינס פון די צוואנציק כללים, איז זיין דין אזויווי א חומש, "ולא למיינון כמינה, דאיכא נפקא מינה" אז אלע הלכות גייען אריין, און אויך מ'ליינט נישט אין דעם ברבים.

צוויי שיטות אין פארשטיין "מפני כבוד הציבור"

ס'זעט אויס אז ס'איז דא אזויווי צוויי וועגן צו לערנען דאס. לאמיר זאגן קלאר, ס'איז דא, און דו האסט געזען, די גמרא זאגט פארוואס הייבט מען נישט די חומשים ברבים, אזוי שטייט אין די גמרא, מפני כבוד הציבור.

י"ג איז, ס'האט צוגעלייגט אן אות.

14. אותיות רירן זיך אן

י"ד איז, די אותיות רירן זיך אן. יא, דעמאלטס ווערט עס אויס, ס'הייסט אזוי ווי א ספר תורה שמוקף גויל, אבער ס'ווערט פסול די אות.

15. אות נישט קלאר / דומה לאות אחרת

ט"ו איז וואס? די פופצנטע זאך איז אז איין אות איז נישט קלאר און נישט גוט געשריבן געווארן, אזוי ווייט אז מ'קען עס נישט ליינען, אדער ס'זעט אויס ווי אן אנדערע אות. ס'איז נישט קיין חילוק צו דאס איז געשען ווייל מ'האט עס נישט גוט געשריבן, צו ס'איז נפסד געווארן דורך א... ס'איז געווארן קלויה דורך א לאך אדער א שניט, אדער די טינט איז געווארן מיטשטש.

16. צו סאך אדער צו ווייניק ספעיסעס

א זעכצנטע זאך איז אז מ'האט געמאכט צו סאך אדער צו ווייניק ספעיסעס צווישן אותיות. ס'טייט אז ווען אין איין ווארט זעט אויס ווי ס'איז צוטיילט אין צוויי ווערטער, אדער פארקערט, צוויי ווערטער זעט אויס ווי איין ווארט.

17. משנה צורת הפרשיות

א זיבעצנטע זאך איז אז מ'האט משנה געווען צורת הפרשיות. צורת הפרשיות מיינט פתוחה סתומה, אדער סתומה פתוחה, וכדומה.

18. צורת השירה

אדער צורת השירה, די זעלבע זאך, מ'האט נישט געמאכט די שירת הים אדער שירת האזינו, מ'האט נישט געמאכט די סדר ווי דער רמב"ם האט אויסגערעכנט.

19. געשריבן פארקערט — שירה ווי רעגולער טעקסט

אדער די ניינצנטע זאך, מ'האט געשריבן פארקערט, מ'האט געשריבן די גאנצע תורה, און די רעשט פון די תורה האט ער געשריבן אזוי ווי א שירה, יא, די אפאזיט. וואו ס'איז נישט א שירה האט ער געמאכט ווי א שירה.

סיכום: די צוואנציק זענען מעכב, די איבריגע זענען למצוה

זאגט דער רמב"ם, די אלע זאכן מאכט עס פסול א קדושת ספר תורה. אבער די איבריגע הלכות וואס מ'האט אויסגערעכנט איז למצוה, איז א הידור מצוה, אדער ווי מ'האט פריער געזאגט, מצוה מן המובחר. ולא לעכב, יוצא מן הכלל איז לעכב. עד כאן.

איבערגאנג צו הלכות כבוד ספר תורה

יעצט ווען מ'האט א כשר'ע תורה, וואס דארף מען טון דערמיט? זאגט דער רמב"ם אין ספר כשר, האט ער געזאגט אז ס'איז דא א קדושה יתירה, אז א ספר וואס האט נישט די זאך האט נישט א קדושה יתירה. סאו ס'האט די קדושה יתירה.

הלכות ספר תורה פרק י': עשרים דברים המעכבים, כבוד ספר תורה, ותשמישי קדושה

הלכה י' (המשך) — צורת הפרשיות, שירה, תפירת היריעות

Speaker 1:

וואס הייסט צורת הפרשיות? מיינט פתוחה, סתומה. אדער צורת השירה, די אכצנטע זאך, ער האט נישט געמאכט די שירת הים און שירת האזינו האט ער נישט געמאכט ווי דער סדר וואס דער רמב"ם האט אויסגערעכנט. אדער די ניינצנטע זאך, ער האט געשריבן פארקערט, ער האט געשריבן די גאנצע תורה, און די רעשט פון די תורה האט ער געשריבן אזוי ווי א שירה, וואו ס'איז נישט קיין שירה האט ער געמאכט ווי א שירה. אדער די תפירת היריעות, ס'איז געשטאנען אז ס'דארף אויך זיין מן התוה, מגידין תפורין, אבער ער האט נישט געטון אזוי, ער האט געטון יריעה יריעה. די אלע זאכן, דאס זענען מעכבין, וואס זיי מאכן אז די תורה זאל האבן א קדושת ספר תורה.

2. עור שאינו מעובד

אדער "על עור טהור שאינו מעובד", דער רמב"ם האט געזאגט אז עס דארף זיין אן עיבוד, עס דארף זיין מעובד זיין.

3. עיבוד שלא לשמה

אדער "שהיה מעובד אבל עיבדו שלא לשמה", שטייט אז עס דארף זיין אן עיבוד לשמה.

4. שלא במקום כתיבה

פערטע זאך אין רמב"ם, "שלא במקום כתיבה". עס איז געשריבן געווארן, דער רמב"ם האט אנגעהויבן אז עס איז דא שיעורים, ס'איז דא הלכות אין קלף, אז די תפילין דארפן ווערן געשריבן אויף גויל במקום בשר, איך געדענק נישט די פרטים. ער רעדט פון א ספר תורה, א ספר תורה דארף זיין געשריבן במקום כתיבה.

אין אנדערע ווערטער, אלעמאל שרייבט מען אויף די זייט פון די אוטסייד, יא? מען שניידט אויף גויל און מען שרייבט. יעדע פלאץ האט א מקום כתיבה, און א זייט וואס איז נישט א מקום שער. סאו מען דארף עס שרייבן אויף די זייט פון מקום כתיבה. אויב מען שרייבט פארקערט, אויב מען שרייבט אויף... דאס איז די מקום כתיבה, די מקום כתיבה איז די גויל, די מקום בשר איז אויף די קלף, די מקום שער איז די דרויסן. כאילו, קענסטו עס זען די פרטים? ס'איז אזוי, אויב מען שרייבט אויף די פלאץ ווי מען נוצט די עור צו שרייבן, אויב מען שרייבט אויף די גויל אבער נישט אויף די ריכטיגע פלאץ, אויב מען שרייבט אויף די גויל במקום שער אנשטאט אויף די קלף במקום בשר, איז עס פסול.

5. מקצתו על הגויל ומקצתו על הקלף

א פיפטע זאך איז ווי מיר האבן געלערנט אין שו"ע, "שנכתב מקצתו על הגויל", אפילו אויב א האלב איז אויף די גוטע זייט און א האלב אויף די נישט גוטע זייט, איז עס אויך פסול.

פיפטע זאך איז ווי מיר האבן געלערנט אין שו"ע, "שנכתב מקצתו על הגויל ומקצתו על הקלף", מיר האבן געלערנט אין שו"ע אז א ספר תורה קען זיין אדער אויף גויל אדער אויף קלף, אבער מען קען נישט מישן די ביידע זאכן.

6. דוכסוסטוס

זעקסטע זאך איז "שנכתב על הדכסוסטוס", וואס מיר האבן דעמאלטס געשטאנען אז דאס איז א קושיא פאר מזוזות אבער נישט פאר ספר תורה.

7. שלא שרטט

אדער "שלא שרטט", אן ער מאכט די גריד ליינס.

8. שלא כתב בדיו

אכט, "שלא כתב בדיו", ער האט נישט געשריבן מיט א דיו וואס האלט זיך שטארק, א ווארצע וואס האלט זיך לאנג.

9. נישט לשמה / נישט בלשון הקודש

אדער ס'איז נישט געשריבן לשמה, ס'איז נישט געשריבן געווארן מיט לשון הקודש. דאס איז א ניינטע זאך. אפילו אויב ער וואלט עס געוואלט, זאגט דער רמב"ם, היינט קען מען נישט.

10. גוי אדער פסול האט עס געשריבן

א צענטע זאך איז אז א גוי אדער איינער וואס איז פסול האט עס געשריבן, א איד אן אפיקורס וכדומה.

11. שמות אן כוונה

אן עלפטע זאך איז אז מ'האט געשריבן די שמות אן כוונה. דער רמב"ם זאגט אז ביי די שמות לפחות דארף זיין כוונה. נישט לפחות, מ'דארף אים געוואוסט האבן אז מ'שרייבט א שם אז ס'איז לשם שם.

12. פעלט אן אות

י"ב איז וואס? אויב ס'פעלט אן אות אדער צוגעלייגט אן אות.

13. צוגעלייגט אן אות

אה, דאס יא מיינעך. ניין, דאס איז פארוואס מענטשן... אה, ניין, געווענליך א סופר פאר דעם... צו קענען לערנען תורה. דער סופר איז א יונגערמאן וואס לערנט פארמיטאג, נאכמיטאג שרייבט ער א ספר "ללמוד תורה ולדמיו". ס'קען אויך זיין אז געווענליך דער סופר שרייבט פאר דעם, דינגט מען א סופר לכתחילה. ער שרייבט, ער פארקויפט נישט. אסאך מאל... דאס איז דאך א חלק פון די מצוה פון כתיבת ספר תורה, "ישו איש איש בדמיו". איך ווייס נישט די הלכה, אבער...

דיסקוסיע: וואס מיינט "אין לו מה יאכל" און "לישא אשה"?

Speaker 2

וואס דאס מיינט, אויב דאס מיינט נאר שיקן געלט פאר די שטריימל, אדער אז א מענטש האט חתונה געהאט און האט נישט צו געבן שכירות וואוינען.

Speaker 1

איך ווייס נישט די הלכה, אבער וואס דאס מיינט, אויב דאס מיינט נאר שיקן געלט פאר די שטריימל, אדער אז א מענטש האט חתונה געהאט און האט נישט צו געבן שכירות וואוינען. דאס איז א גוטע קוועסטשן, איך ווייס נישט די ענטפער. אלעס איז יתומים. איך מיין אז ווען דו האסט חתונה, איז בערך אלעס יתומים. אה, סאו דאס עפנט די טיר. אבער וואס איז לצורך נסיעה? "אין לו מה יאכל" איז נאר אויב דו ביסט א סינגל. די גאנצע הלכה פון "אפילו אין לו מה יאכל" איז א שארפע הלכה. אפילו דו האסט נישט וואס צו עסן, אבער בתנאי אז דו ביסט א סינגל פארן. אויב דו ביסט א חתונה געהאטע, איז אלעס לצורך לישא. איי דאונט נאו. סתם א לישא מיינט יא, אזוי ווי פאר די נדן, א זאך וואס איז פארט פון די נסיעה. און נישט אזוי שווער, פארשטייסט וואס איך זאג? זייער מאדענע.

אקעי, "אפילו אין לו מה יאכל" מיין איך אוודאי נישט ווען ס'איז אן עקטשועל סכנה. אויב מ'רעדט פון א חשש הונגער, איז פשוט אז מ'מעג. איך מיינ נישט ער זאגט נישט געהעריג ווייל יא. אפילו "אין לו מה יאכל" מיינט ווייל ביז היינט, היינט, היינט, איינער וואס איז הונגעריג מיינט נאך נישט אז ער האט די מיסיע צו טון די דראסטישע זאך. ער זאגט אז אויב ווען דער מענטש האט שוין אלעס פון זיין הויז פארקויפט פאר עסן, ער איז יעצט געבליבן מיט איין ספר, דאס איז זיין לעצטע וועג צו באקומען ברויט, טאר מען עס נישט פארקויפן להלכה, ווייל דאס איז דאך פשוט אז מען מעג פאר סכנת נפשות. ס'איז נישט מסתבר אז די ספר תורה, אזא טייערע זאך, זאלסטו עס אזוי אוועקגעבן. פארוואס? ווייל "אין לי מה יאכל" מוז זיין עפעס א שטיקל הגזמה. לאמיר זען, ס'איז דא א גמרא אויב מען האט נישט קיין וואס צו עסן. ס'שטייט אין די גמרא, ס'שטייט אין גמרא אין רות רבה, "אין לי מה יאכל".

ער טענה'ט, דער רב הצדיק ר' בערל שפירא, ער מיינט נישט אז ער האט נישט וואס צו עסן הונגער, ער מיינט צו זאגן אז ער קען נישט דעקן טיש, ער קען נישט מאכן שבת ווי מ'זאגט.

Speaker 2

אה, זייער גוט. "אין לי מה יאכל" פשט, ער האט יא נכסים, ער קען פארקויפן אנדערע זאכן.

Speaker 1

דאס איז דאך די פוינט. אויב איז עס די איינציגסטע זאך וואס ער האט, איז זייער שווער צו גלייבן אז אויב די איינציגסטע זאך וואס ער האט איז א ספר תורה, זאל ער פארקויפן קודם דעם ביזנעס. "אין לי מה יאכל" קען דאך נאר זיין מזומן, ער האט א ביזנעס, ער האט א פעלד, אבער ער האט יעצט נישט קיין זאכן, וועלכע חפצים הייבט ער אן צו פארקויפן? די ערשטע זאגט ער די ספר תורה.

ס'איז אזויווי דער הייליגער קלויזענבורגער רב, די ערשטע זאך וואס ער איז אנגעקומען אין די שיף פון אייראפע, די ערשטע זאך וואס ער האט אראפגענומען איז געווען די תפילין. ס'איז צו העווי, מ'שלעפט זיך פון די גרויסע נכסים. מ'האט קוים אראפגענומען די קאפל אדער וואטעווער. די

זאגט דער רמב"ם, "שכל הדברים האלו אינם אלא מצוה מן המובחר, שלא לעכב". די איבריגע הלכות וואס מ'האט אויסגערעכנט איז א מצוה, איז א הידור מצוה, אדער ווי מ'האט פריער געזאגט, מצוה מן המובחר, שלא לעכב. די צוואנציג איז לעכב. עד כאן.

הלכה יא — ספר כשר צריך להתנהג בו בקדושה יתירה וכבוד גדול

Speaker 1

יעצט, בואו ונראה, ווען מ'האט א כשרה תורה, וואס דארף מען טון דערמיט? זאגט דער רמב"ם, "ספר כשר צריך להתנהג בו בקדושה יתירה וכבוד גדול". א ספר וואס האט נישט די זאכן האט נישט קיין קדושה יתירה, סאו ס'האט די קדושה יתירה, "ונהגין בו קדושה יתירה וכבוד גדול".

דיסקוסיע: וואס איז דער חילוק צווישן קדושה יתירה און כבוד גדול?

Speaker 1

וואס מיינט נוהג? וואס איז די חילוק כבוד און קדושה? ס'איז די זעלבע זאך. קדושה יתירה וכבוד גדול מיינט די זעלבע זאך. מ'פירט זיך אז ס'איז הייליג. וויאזוי פירט מען זיך אז ס'איז הייליג? מ'געבט עס כבוד. וויאזוי פירט מען זיך אז ס'איז הייליג?

מיינע, ס'איז אינטערעסאנט אפשר צו זאגן אז קדושה יתירה מיינט, כביכול, דער מענטש דארף זיין מער און מער ערנסטקייט, און כבוד מער איז מער חיצוניות'דיגע זאכן, אפארמענט. ס'איז דא א כבוד ראש, ס'שטייט אז ווען מ'שטייט מיט א ספר תורה דארף מען האבן כובד ראש. אקעי, מעיבי, מעיבי. יא, יא, דער רמב"ם אין די ענד פון הלכות ספר תורה האט אן ענליכע זאז שטיקל סיום, אזא מוסר. אפשר דאס מיינט עס. סאו קדושה יתירה מיינט כביכול די מענטש'ס ערנסטקייט, און די כבוד גדול איז די מענטשעלע דישיינע.

הלכה יא (המשך) — אסור למכור ספר תורה

Speaker 1

"ואסור לאדם למכור ספר תורה".

זאגט יעצט דער רמב"ם נאך א זאך.

Speaker 2

אבער אפשר למשל, א פראקטישע זאך, די משל להלכה וואס מ'גייען יעצט לערנען, מ'טאר נישט פארקויפן אפילו אויב ער דארף עס.

Speaker 1

ניין, איך מיין אז דאס איז א קדושה. ס'איז אויך כבוד, אבער ס'איז נישט כבוד אזוי ווי מ'שטייט אויף דערפאר. ס'איז א הייליגע זאך. אקעי. ס'איז זייער ווערטפול ביי דיר. איי דאונט נאו, איי דאונט נאו אויב ס'איז דא א חילוק.

זאגט דער רמב"ם, אסור... ווייל א ספר תורה איז אזוי חשוב און מכובד'דיג, קען נישט א מענטש פארקויפן א ספר תורה, אפילו ער איז הונגעריג, ער האט נישט קיין געלט זאל ער עס פארקויפן. א ספר תורה איז זייער חשוב, אזא זאך וואס מ'גייט נישט אוועק. זאגט דער רמב"ם, אפילו אויב ער האט שוין אנדערע ספרים, פארקויפט מען נישט קיין ספר תורה. אפילו יוסף עלינו השלום האט געזאגט, אנו תמה זאל מען פארקויפן אן אלטע ספר תורה צו קויפן א נייע, ווייל דאס איז א זלזול אין די אלטע ספר תורה. קויף א נייע עקסטער. דו טארסט נישט פארקויפן קיין תורות.

זאגט דער רמב"ם ווייטער, "לעולם אין מוכרין ספר תורה". אפילו אויב איינער איז א סופר, מעג ער אויך נישט פארקויפן קיין תורה.

דיסקוסיע: עלטערע בחורים וואס שרייבן ספרי תורות צו פארקויפן

Speaker 2

עלטערע בחורים שרייבן ספרי תורות און זיי פארקויפן "איש איש בדמיו". אזוי ווי כולל יונגעלייט. דאס איז...

Speaker 1

מען נישט מיט לייגן די מענטל? וואס טוט מען מיט די מענטל? ניין, ס'איז דא אנדערע זאכן. ס'קען זיין אז די מענטל האט זיך געווארן בלה. ניין, נישט די מענטל איז געווארן בלה. מטפחות פון די ספרים שבלי, ווען מ'לייגט עס אריין אין כלי חרס... ניין, ניין, ניין, ניין. איך גיי מיט דיר מיט די ענד. מטפחות ספרים שבלי, מיינט קיין פשטות, און די מטפחות האבן אויך א קדושה? נישט קיין חילוק בעצם. אבער מטפחות דארף מען נישט באגראבן, אבער מטפחות קען מען טון מיט דעם אנדערע דברים שבמצוה, וואס איז דאס? **תכריכים למת מצוה**. ווערט געניצט פאר דעם. אויך זייער שיין, ווייל מען זעט אז אן אלטע ספר תורה מיט א מת האבן עפעס זייער א נאנטע קשר. מען באגראבט עס צוזאמען מיט אנדערע אידן. א ספר תורה באגראבט מען מיט א תלמיד חכם וואס איז נפטר געווארן, און דאס נוצט מען פאר א תכריכים פאר א מת מצוה. ווערט געניצט פאר דעם.

Speaker 2

מ'באגראבט עס, אבער פארט לייגט מען די נעקסטע מאל וואס א צדיק שטארבט לייגט מען מיט א ספר תורה.

Speaker 1

פארוואס נישט? עפעס האט עס, יא. מ'דארף ווארטן, אפשר סתם גייט מען נעבן אין א שיינע פלאץ אין בית החיים דארט וואו ס'לייגן די צדיקים מיט די חכמים, מ'לייגט עס. אקעי.

הלכה יג — תשמישי קדושה

Speaker 1

יעצט גייען מיר רעדן אז נישט נאר די ספר תורה און די מטפחות, אז די תורה איז א קדושה, נאר אויך די אנדערע כלים וואס מ'נוצט. זאגט די רמב"ם, **תיק שהניחו בו ספר תורה**, א תיק, א וועג צו טראגן די ספר תורה, **וכן מטפחות**, די מענטעלעך, **וארון או מגדל שמניחין בו ספר תורה**, די ארון או מגדל, ס'איז געווען געוויסע פלעצער, ארון מיינט מסתמא א ליגעדיגע וועג, און א מגדל מיינט אז ס'איז געשטאנען. ס'איז געווען צוויי סארטן, ס'איז געווען די ארון קודש, און ס'איז געווען פלעצער וואו די ספר תורה איז געלעגן אויף אן ארון ליגעדיג. ארון או מגדל שמניחין בו ספר תורה, **אפילו ספר בתוך התיק**, אדער אפילו די מגדל אינדרויסן פון די ארון? איך ווייס נישט קלאר. די ארון איז די... אקעי. איך מיין אז ס'איז געווען שידה תיבה ומגדל, און די גמרא מיינט אז דרעסער, א הויכע שיינע, און אן ארון איז א ליגעדיגע, אויך א באקס, יא. זאל ווייטער.

זאגט ער, אפילו ספר בתוך התיק, דאס הייסט ער ליגט נישט דירעקט, די תורה ליגט אין א תיק, אין די מגדל, ער טאטשט נישט כאילו די ספר, יא. **וכן הכסא שהניחו עליו ספר תורה**, אפילו א בענקל וואס אויף דעם לייגט מען די ספר תורה, **והניחו עליו ספר תורה**, מ'האט טאקע געלייגט, נישט נאר אז מ'האט... **הכל**, די אלע זאכן **באקומען די דין פון תשמישי קדושה הן, ממילא ואסור לזרקן**, מ'טאר עס נישט מבזה זיין דורכ'ן אוועקווארפן. **שיבילו או שישברו**, ווען מען ניצט עס מער נישט, **און גונזין** זאל מען עס אוועקלייגן, גונז זיין.

בימה ולוחות — נישט תשמישי קדושה

Speaker 1

זאגט דער רמב"ם, די אלע זאכן איז נאר וואס איך האב אויסגערעכנט, **אבל**, ס'איז דא נעקסט לעוועלס, ס'איז דא **די בימה שעומד עליה בעל הספר**, א בימה וואס דער מענטש וואס האלט די ספר זיצט אויף די בימה, **אדער הלוחות שכותבין בהן לתינוקות להתלמד**, אדער די אלף בית, לוחות מיינט פון א ספר,

הלכות ספר תורה — תשמישי קדושה און כבוד ספר תורה

הלכה ד: בימה, לוחות לתינוקות — אין בהם קדושה

תפילין, יא. עקזעקטלי, דאס איז די באדייט לכאורה. ער וויל אזוי טענה'ן אז "אין לי מה יאכל" מיינט נישט פיקוח נפש ממש, ס'מיינט צו זאגן...

ניין, אבער איך מיין אז "אין לי מה יאכל" מיינט אויך נישט צו זאגן אז ער דארף קויפן א באטל וואסער מיט א ברויט פאר זיך יעצט צו עסן. "אין לי מה יאכל" קען אויך מיינען אז ער האט נישט מיט וואס צו גרייטן טיש, וועגן דעם ברענגט ער יענע משנה אין ביצה, אז ער קען נישט אנגרייטן לסעודה. ער מיינט, ער האט נישט די הרחבה, נישט א... אקעי, ער מיינט נישט אז ער דארף דאס.

Speaker 2

ניין, ער זאגט נישט פאר עסן. פאר עסן, אז ער האט פארקויפן דעם... וועט ער עפעס אנדערש.

און פארוואס מעג מען יא? צו קענען לערנען תורה מיט דעם געלט?

Speaker 1

זייער גוט. דאס איז שוין לאמיר זען, ס'איז אינטערעסאנט. לערנען תורה, ווייל די גאנצע תכלית פון א ספר תורה איז דאך צו לערנען תורה. תורה איז ווייל מען זאל קענען לערנען תורה. פשוט.

Speaker 2

אבער שופך דם האדם, אויך פארוואס? ווייל פונקט די מצוה פון פריה ורביה איז מער ווי אלע מצוות, ווייל דאס מיינט חתונה האבן, דאס מיינט זיין א מענטש.

Speaker 1

יא, אפילו דערין איז נאר דא א חלק למעלה, זייער גוט. אפילו דערין איז נאר ווען ער האט נישט עפעס אנדערש. אבער ס'איז אינטערעסאנט, ווייל איך געדענק אין הלכה, איך מיין אז אין שולחן ערוך ברענגט מען עס, אז פאר פדיון שבויים מעג מען אויך פארקויפן א ספר תורה. דער רמב"ם האט נישט געהאט פדיון שבויים.

Speaker 2

ניין, ס'שטייט נישט. מיר האבן געהאט פדיון שבויים אין הלכות... אונז האבן געהאט? אונז האבן נאכנישט געהאט הלכות פדיון שבויים. אין הלכות צדקה שטייט עס אפשר?

Speaker 1

אה, דעמאלט איז א שעת פיקוח נפש, דעמאלט דארפסטו נישט אנקומען צו דעם. דו רעדסט דאך אז מען זאל זאגן אז מכלל, ווי לאנג ס'איז נישט פיקוח נפש. פארשטייט? אקעי.

הלכה יב — ספר תורה שבלה או שנפסל

Speaker 1

גייען מיר ווייטער. וואס טוט מען ווען א ספר תורה נוצט זיך אויס, יא? **ספר תורה שבלה**, ס'איז געווארן אלט, **או שנפסל**, ס'איז געווארן פסול. בלה קען אפילו לא נפסל, ס'איז אלט געווארן, ס'איז אויסגעריבן, ס'איז נישט געשמאק. יא. או שנפסל, איינע פון די פסולים, **נותנו בכלי חרס**, לייגט מען עס אריין אין א כלי חרס. א ספר תורה דארף מען אריינלייגן ווען מ'קען עס נישט מתקן זיין, רייט? אז מ'קען עס פיקסן זאל מען עס פיקסן. נותנו בכלי חרס, מ'לייגט עס אריין אין א כלי חרס, **וקוברין אותו אצל תלמידי חכמים**, מ'באגראבט עס לעבן א תלמיד חכם, **וזוהי גניזתו**, דאס איז די כבוד'דיגע וועג פון עס באהאלטן. ס'איז זייער א שיינע זאך, ס'איז מי נטפל במי, ווער געבט כבוד פאר וועם? דער תלמיד חכם איז אזא געוואלדיגע כבוד'דיגע זאך, אז ס'איז א כבוד פאר די ספר תורה אז מ'לייגט אים לעבן א תלמיד חכם. יא? פשוט.

מטפחות ספרים שבלו

Speaker 1

זאגט דער רמב"ם ווייטער, **מטפחות ספרים שבלי**, די מענטעלעך פון ספרים וואס איז געווארן אלט, ווען מ'לייגט עס אריין אין די כלי חרס, דארף

איך זע, פריער איז געווען נישט לזרקן, נאר לגנוז. מ'דארף עס באגראבן אדער וואס, וואטעווער לגנוז מיינט. דא זאגט ער נישט קלאר.

קמיע של כתבי הקודש

זאגט דער רמב"ם, **הקמיע שיש בו מעניינים של כתבי הקודש**, קמיעות פון כתבי הקודש, דאס הייסט עפעס וואס איז ענליך צו תפילין, איך מיינ נישט תפילין, נאר א קמיע וואס מ'האט אריינגעראכטן כתבי הקודש, **אין לך רשות להיכנס בו לבית הכסא**, און נעמט קיין רוים **וחופה בעור**, נאר וואס איז צוגעדעקט מיט עור.

דיסקוסיע: וואס איז א קמיע של כתב?

יא, איך ווייס שוין, מ'טאר בכלל מאכן אזא קמיע לויט די רמב"ם, אבער אויב מ'האט.

וועגן וואס איז נישט תפילין?

ניין, ווייל ס'איז די זעלבע זאך ווי ביי מזוזה, וואס ער איז א לוח של מתכת. אבער א קמיע וואס מ'רעדט נישט א קמיע לזכרון, נישט קיין קמיע למזיקין לשמירה.

רמב"ם? קמיע. איך מיינ א קמיע, קמיע, קמיע לזכרון. You're the one that invented that kind of קמיע. איך ווייס אז תפילין איז דא, אבער אין די גמרא רעדט מען פון דעם. אזא קמיע, איך זאג נאר, געווענליך ווען מ'זאגט קמיע מיינט עס... יעדער מענטש האט די זאך, און מענטשן האבן אזא רינגל וואס איז דא א פיקטשער פון זיין באבע, וואס דאס איז נישט א קמיע של כתב. נאר פראבלעם, איך האב געהערט אז דאס איז די היתר. און דאס איז די תפילין מיט קמיע של כתב, דאס איז אלץ שיינע סברות. און די מענטשן, ווען עס שטייט קמיע אין די גמרא, מיינט עס עפעס א זאך וואס היט אויף, עס היילט פון עפעס. איז איין הכנסה פון רבי'ס כתב, וואס האט די כתב א קדושה. און ער האט געזאגט אין הלכות תפילין צו מען מעג אריינגיין.

אה, ער האט געזאגט מ'טאר נישט אריינגיין מיט די כתב אין בית הכסא. און אויב מ'דארף אריינגיין, זאל די צווייטע דאס האלטן אינדריסן. און יא.

הלכה ו: לא יאחזו אדם ספר תורה – בית הכסא, בית המרחץ, בית הקברות דא דרייען מיר ווייטער, ספר תורה, די וועג פון האלטן א ספר תורה. **לא יאחזו אדם ספר תורה!** לא יאחזו. אויב וועגן גיין אין בית הכסא, ווי איך כרת ביי לבית המרחץ, לבית הקברות, מידי ספר תורה, אויב אפילו ומדי מתפחות ונתון מיט תוכה תקשת לו, אפילו אויב ס'איז צוזאמגעדרייט און שיינ אוועקגעלייגט, אפילו אין דער טיק, אפילו איז דער וואוינער, אפילו מיט די מאנדל מיט די גאנצע זאכן, נאך אלץ. מען זאגט מען קען נישט בית המרחץ און בית הכסא און בית הקברות. ער זאגט איר א בית הקברות. עס זעהט אז עס געוואלט א קוועשן אויב מיר דארפן נאר א בית הקברות, וואס טוט מען? מען דארפן נישט זיך בית הקברות. דער ולוקלבו, דער ולוקלבו, דער ולוקלבו, מען דארף נישט, אבער מען דארפן נישט אריינגיין, וואס טארן נישט פון אלעיינעם! **ולא יקרא בו עד שירחיק ארבע אמות מן הקבר או מן המת...** אה, אויף אלע דריי זאגט ער. דער וואס דארפן נאר די רבי'ס זענען. מ'דארפן נאך מאכן זיין פיה רמות.

מחלוקת ראשונים: וואס מיינט "לא יאחזו ערום"?

ולא יאחזו ספר תורה כשהוא ערום, מ'טאר נישט אנאכפן א ספר תורה ווען די ספר תורה איז נישט... אזוי איז איין שיטה, ס'איז מער ס'קען זיין אז די רמב"ם מיינט כפשוטו, אזויווי ענליך צו בית המרחץ. אז די עיד זאל... א מענטש, ווען ער איז נאקט, זאל נישט אנטון אנאכפן א ספר תורה. וואס סאונדס מער פון די קאנטעקסט אין די רמב"ם אז ער רעדט מען דארף, און די גמרא וואס וואס דייטלעך אז מען טאר נישט אורף זיין ספר תורה ארום, איז דא ביידע שיטות פון די ראשונים, און רש"י זאגט אז ס'מיינט אז מען טאר נישט טאטשן די ספר תורה אן קיין מפה, אדער מען זאל עס אויפהייבן מיט די עצי חיים, נישט דירעקט מיט די תורה, אדער... די ווארט כשהוא ערום מאכט עס אך סענס אז מען רעדט פון די מענטש, נישט וואלט נישט סענס א כשהוא ערום מיט א ספר תורה, ווען זעהט די ספר איז ערום... איך

זאגט דער רמב"ם, די אלע זאכן וואס איך האב אויסגערעכנט, אבער ס'איז דא נעקסט לעוועלס, ס'איז דא די **בימה שעומד עליה האוחז את הספר**, א בימה וואס דער מענטש וואס האלט די ספר זיצט אויף די בימה, **או הלוחות שכותבין עליהם לתנוקות ללמוד**, אדער די אלף בית, לוחות מיינט די אלף בית וואס ס'שטייט דערויף, אפשר שטייט אויף דעם א פסוקי חומש. **לוחות שכותבין עליהם לתנוקות ללמוד, אין בהם קדושה**, ווייל דאס איז שוין, מען נוצט עס אויך עטוואס פאר קדושה, ס'איז א שטיקל תשמישי קדושה, אבער תשמישי קדושה קען נישט גיין אזוי ווייט.

מחלוקת רמב"ם און ראב"ד אין פירוש "לוחות"

יא, דער ראב"ד איז דא מחולק, ער זאגט אז לוחות מיינט נישט לוחות וואס מ'שרייבט, לוחות מיינט אזויווי א בורד, א בלעקבורד וואס מ'שרייבט אויף דעם, אדער א טעבלעט, אזא זאך. דער ראב"ד זאגט אז לוחות איז די פלאץ וואו דער קורא אדער דער מפטיר שטייט אויף. דער ראב"ד זאגט אז ס'האט יא קדושת בית הכנסת, אבער נישט קדושת תשמישי ספר תורה. די לעוועל איז נישט קיין תורה, ווייל ס'איז פשוט נאך איין לעוועל וויינגער. איך מיינ אז דער רמב"ם איז מחולק אויף די הלכה.

אין בהם קדושה, דאס הייסט נישט תשמישי קדושה, און מ'דארף עס נישט גונז זיין ווען מ'ענדיגט ווען ס'איז מער נישט אין יו.

רימוני כסף וזהב – תשמישי קדושה

זאגט דער רמב"ם ווייטער, **רימוני כסף וזהב וכיוצא בהם**, די קרוין אדער רימונים פון כסף וזהב וואס מ'מאכט פאר א שיינקייט פון ספר תורה, און די זעלבע זאך וואס מ'נוצט נאך ברוך השם עד היום, **די זענען אויך תשמישי קדושה ואסור להוציאן לחול, אלא אם מכרו אותם לקנות בדמיהם ספר תורה או חומש**.

מען מעג יא, אז ס'איז אויך נישט די לעוועל תשמישי קדושה, ספר תורה מעג מען נישט פארקויפן צו קויפן א נידריגערע לעוועל, אבער דאס צו פארקויפן, יא, א תשמישי ספר תורה מעג מען יא. לכאורה די זעלבע זאך, מ'וועט זען מיט פארעכעס קודם, מ'דארף האבן ספרים. ס'קען זיין אז אפילו ס'איז נישט לכתחילה, און דאס איז יא אפילו די רימונים, פארקויפן די רימון אדער די כתר, רימון איז די די אידישע כתרים, יא, די שטיקל וואס מ'לייגט. דאס קען ער אפשר לכתחילה קויפן צו פארקויפן אפילו צו קויפן א חומש, יא? דאס איז ספר תורה אויף חומש. ווייל דאס איז א מער קדושה חמורה. אוודאי א חומש איז מער הייליג ווי א קרוין פון א ספר תורה. אזוי קומט אויס.

הלכה ה: הייעראכיע פון קדושה – לייגן ספרים איינס אויף דאס אנדערע זייער גוט. **מותר להניח ספר...** נאך אן ענין פון כבוד ספר תורה, זאגט דער רמב"ם אז מ'מעג לייגן איין ספר תורה אויף די אנדערע, **ואף על פי שאין הלכה למעשה**, אגב חומשים, ס'איז זיכער אז מ'מעג לייגן ספר תורה אויף חומשים.

ער זאגט ווייטער, **ומניחין חומשים**, חומשים טאר מען נישט לייגן אויף א ספר תורה. ספר תורה מעג מען לייגן אויף חומשים, און חומשים מעג מען לייגן... ס'איז א הייערארקי פון קדושה. חומשים לייגט מען אויף נביאים וכתובים, אבער נביאים וכתובים לייגט מען נישט אויף חומשים, און נישט חומשים אויף ספרי תורה.

כתבי הקודש, הלכות ואגדות – אסור לזרקן

וכל כתבי הקודש אפילו הלכות ואגדות, זאגט דער רמב"ם מיר א נייע הלכה, אלע כתבי הקודש, דאס הייסט ענייניג וואס מ'האט געשריבן דברים שבקדושה, דאס הייסט אפילו הלכות ואגדות, נישט דווקא תנ"ך, **אסור לזרקן**.

הלכות ואגדות מיינט ער די גמרא?

יא, הלכות, אגדות, יא, מדרשים און גמרא. אסור לזרקן.

רמב"ם, הלכות, וואס נישט?

יא, אסור לזרקן. יא. ער זאגט אבער נישט וואס מ'דארף טון.

אה, דאס הייסט, פראקטיש איז ער שמוציג, דאס איז א פראבלעם, די תורה ווערט שמוציג, ס'איז נישט קיין כבוד. אבער דו ביסט טמא, די סארט טומאה האט נישט מיט די ספר תורה, די סארט טומאה פון א גוי אדער א נדה שטערט נישט פאר די ספר תורה.

הלכה ט: עמידה פאר ספר תורה

די נעקסטע הלכה פון כבוד איז זיך אויפשטעלן פאר די ספר תורה. ער זאגט אזוי, **כל הרואה ספר תורה כשהוא מהלך, חייב לעמוד לפניו**. ווען א מענטש זעט ווי איינער טראגט א ספר תורה, אפילו די ספר תורה גייט, די ספר תורה גייט, ווען א מענטש האלט עס אפילו, ס'גייט, דארף מען אויפשטיין.

ס'איז אינטערעסאנט, ס'איז דאך די הלכה פון א נשיא, ווי תלמיד חכם, נישט א יחיד חכם, נאר א נשיא, דארף מען זיך אויפשטעלן פון ווייטער. ס'איז מער ווי א פלעינער תלמיד חכם. א תלמיד חכם איז נאר אין די ד' אמות, נאר רבו אדער הנשיא דארף מען זיך אויפשטעלן פון ווייטער.

רמ"א: מצוה לייחד לספר תורה מקום — גלעקלעך

און די רמ"א זאגט, **מצוה לייחד לספר תורה מקום**. ער זאגט אזוי, דער רבינו ירוחם האט געזאגט אז וועגן דעם לייגט מען אויף די תורה גלעקלעך, אז די גלעקלעך, מ'זאל הערן אזוי ווי דער כהן גדול, "ונשמע קולו". אז ס'קומט די ספר תורה זאלן זיי זיך אויפשטעלן.

הלכה י: ייחוד מקום לספר תורה

אזוי אויך, **מצוה לייחד לספר תורה מקום**, די ספר תורה זאל מען

הלכות ספר תורה — כבוד המקום, הנהגה בפני הספר, והשלמת הספר

הלכה: מצוה לייחד לספר תורה מקום — "יתר מדי"

Speaker 1:

אבער די רמב"ם זאגט, **מצוה לייחד לספר תורה מקום**. ער זאגט אז, ער ברענגט דארט אן ענין, איך האב עס געזאגט, אז וועגן דעם לייגט מען אויף די תורה גלעקלעך אזעלכע, די גלעקלעך, כדי מ'זאל הערן אזוי ווי דער כהן גדול, "ונשמע קולו", מ'זאל הערן אז ס'קומט די תורה, זאל מען זיך אויפשטעלן. "ונשמע קולו בבואו אל הקודש".

די ספר תורה זאל מען לייגן אין א שיינע פלאץ, א מכובד'גע פלאץ. די מצוה, ער איז שוין ממשיך, יעצט איז שוין מער אזויווי מער אפשר מער א... "זה א-לי ואנהו". **מצוה לייחד לספר תורה מקום, ולכבד את אותו המקום ולהדרו יתר על המידה**, יתר מדי. וויפיל זאל מען מהדר זיין דער פלאץ? מער ווי נארמאל. נישט מער ווי גענוג, נאך מער. יתר מדי. די רמב"ם ניצט די לשון "יתר מדי".

חידוש: דער לשון "יתר מדי" און די מעשה מיט ר' נחום סאראצקין

לכאורה פאר דעם איז דער באקאנטער גור'ער רבי, רבי נחום סאראצקין איז באקאנט אז ער האט געמאכט א ספר תורה פון גאלד, און אסאך מענטשן האבן געטשעפעט, יונגעלייט האבן נישט וואס צו עסן, וואס... ער האט געזאגט "יתר מדי". ער האט געהאלטן וויפיל איז "יתר מדי"? קיינער האט נאכנישט יוצא געווען "יתר מדי". אויב ר' סאראצקין הערט, זאל מען אים זאגן אז אפשר איז שוין צייט צו צונעמען און מאכן "יתר מדי". קען נישט זיין, "יתר מדי" סטאפט זיך נישט. אבער אויך האט רש"י, רש"י'ס טאטע, וואס האט מחבר געווען דארט די ווארט, ס'איז "יתר מדי".

אבער דראנג געדענקט, די רמב"ם ניצט די לשון "יתר מדי" אויף נאך זאכן, נישט נאר אויף דעם. "יתר מדי" מיינט זייער זייער אסאך.

הלכה: דברים שבלוחות הברית — שייכות צו ארון הקודש

Speaker 1:

ווייס נישט אז ביי ספר איז אין קבר, דאס ווייס איך נישט, אבער עס וואלט דארף זיין קלארער, געווענליך כשהוא ערום, ער רעדט דאך דא א בית המרחץ מיט א... יא... סאונדס אז א היר, רייט, א נישט וואלט קסטיין די לוחס א ספר ערום, אויך איז ערום איז א פאני לשון, רייט, ווען דאס שענפט תורה האט מען נישט ערום, ווייל דער בצף, יא... סאונדס מער אז פון די פשוט פשט פון די רמב"ם, אז עס רעדט פאר דער מענטש איז ערום, אזוי סאונדס איז מער, אויך איז ער רעדט אין די נעקסטע שטיקל, ער רעדט פאר א מטה, איך מיינ די קאנטעקסט איז נישט אנטאטשן די תורה. יא...

ואסור לישב על מטה שספר תורה עליה... יא... ואסור לישב על מטה שספר תורה עליה, מ'טאר נישט זיצן אויף א בעט, וואס עס ליגט אויף דעם א ספר תורה.

פארוואס? א מענטש נישט כדי מיט שטאמאל סימאל ווי מען ער ווייסט. נישט די מיט די תורה זיצן אויף די זעלבע לעוועל? עפעס איז אזא זאך? מורת הקהלת יעקב, אבער דרך ארץ.

אה, די מטה מיינט נישט זיך דארף קיין א מטה, אפילו א בענקל. איך מיינ, עס זיצט נישט אויף דעם זעלבע לעוועל ווי די תורה, עפעס א זאך. אויך.

הלכה ז: ספר תורה אין צימער — יציאה און מחיצה

דער אמער ווייטער. נאך א הלכות פון כבוד ספר תורה. **בית שיש בו ספר תורה, אסור לשמש מיטתו בו עד שיוציאנו**. זיי נעמט עס ארויס פון דער צימער. עס איז אויך כבוד. **או עד שיניחנו בכלי בתוך כלי, אבל אם היה מזומן לו. כלי בתוך כלי מזומן לו**. כלי בתוך כלי מיינט אז ס'ליגט אויך אין א כלי וואס איז נישט די כלי פון דער ספר. ווייל ווען איינער עפעס איז די כלי פון דער ספר, באקומט שוין אויך כבוד. און זיי איז גוט אלס דער חבר הקדושה. דו ווערט זיך ווייטער אזא זאך מען דארף גונז זיין. **אבל אם היה מזומן לו, אפילו עשרה כלים בתוך זה, ככלי אחד הן**, די אנדערהייטס איז אז **או עד שיעשה לו מחיצה גבוהה עשרה טפחים, אם אין לו בית אחר**. כמחנה מחיצה. אבער ענדערש, אבן. אויב א מענטש האט א צווייטער, א בית מיינ א חדר, רייט. אויב דו האסט א אנדערע צימער, אדער דו האסט איש קיין אנדערע ברירה דעמאלט וואס עס צודעקן, אדער מאכן א מחיצה. יא, זייער גוט.

הלכה ח: כל הטמאים — מותרים לאחוז ספר תורה

מיר האבן ווייטער. **כל הטמאים, אפילו נדות ואפילו גוים, מותר להם לאחוז ספר תורה ולקריות בו, שאין דברי תורה מקבלין טומאה**.

קשיא: פארוואס ברענגט דער רמב"ם דעם טעם "שאין דברי תורה מקבלין טומאה"?

ס'איז אינטערעסאנט, אפילו אנדערע טומאות מקבלין? פארוואס זאל דאס נישט זיין שייך מיט קדושה יתירה בכבוד גדול? טומאה איז נישט קיין... ס'איז א טאקע א שאלה, פארוואס ברענגט ער אן די לשון "שאין דברי תורה מקבלין טומאה"? טומאה איז נישט קיין פארקערטע פון קדושה אדער פון כבוד? ס'איז טאקע פאני.

ניין, אפשר מיינט ער ס'מאל, ער רעדט דאך פון לקרוא בו, ליינען תורה. ס'איז נישט קיין תירוץ, ווייל איך בין טמא מעג איך נישט ליינען תורה? ליינען תורה איז פאר דיר, די תורה איז געמאכט געווארן פאר יעדן איינעם איז עס געמאכט. אפשר אזוי, אפשר דאס איז די ווארט.

ס'איז זייער אינטערעסאנט, ווייל ס'קומט אריין א גוי אין בית המדרש, ס'איז געווען אזא מעשה, ער זאגט אז ער וויל זייער שטארק האלטן, ווען מ'נעמט ארויס די ספר תורה וויל ער עס זען און באוואונדערן, ער וויל עס נישט טאטשן, ער וויל עס נאר זען. מ'האט אים געגעבן אן עליה, איך ווייס נישט.

רמ"א: ויש אומרים שאסור ליתן ספר תורה ביד גוי

דאס איז וואס די רמ"א זאגט: **ויש אומרים שאסור ליתן ספר תורה ביד גוי, ואפילו ביד ישראל מטונף. וכן נוהגין**.

הלכה: טראגן ספר תורה ממקום למקום

Speaker 1

וואס טוט מען ווען איינער גייט ארום מיט א ספר תורה? זאגט דער רמב"ם הלכות מיט דעם. **"אין מעלין ממקום למקום בספר תורה רכוב"**. ס'איז א פראבלעם, דו דארפט אים געבן דרך כבוד, און ס'איז א צווייטע זאך, דו דארפט אים אויפהיטן, דו קענסט אים גנב'ענען.

"אלא מניחו בחיקו כנגד לבו כשהוא רוכב על הבהמה והולך". מיט אנדערע ווערטער, אזוי ווי מ'פירט זיך, יא, לכתחילה, מ'האלט א תורה אזוי אויף די כנגד לבו, אזוי ווי מ'האלט א זאך וואס מ'האט זייער ליב, יא, דאס איז די איידיע, ס'איז אסאך דרך כבוד. יא, מ'זעט אפילו ווען מ'פארט, מ'נעמט א תורה אין א קאר אדער אויף א באס, אויך לכתחילה, אויב מ'קען נישט... דאן האלט מען עס, יא.

"כל היושב לפני ספר תורה", ס'איז אזוי, אויב מ'קען נישט, קען מען עס לייגן אויף א בענקל אויך, אזוי ווי ס'שטייט דא אין די זייט. ווי ס'איז פריער געשטאנען, די בענקל וואס מ'לייגט אויף דעם די ספר תורה. יא, אבער דו קענסט אויך זאגן, דו זאלסט עס נישט לייגן אין די טראנק, לייג עס נישט אין די בעק, חוץ אויב ס'פעלט אויס פון גנבים וכדומה. ס'איז אן ענין פון כבוד, מ'גיבט אסאך רעספעקט.

הלכה: ישיבה לפני ספר תורה — כובד ראש, אימה ופחד

Speaker 1

יעצט פירט אויך דער רמב"ם דעם ענין פון מוסר, עפעס מער אזוי ווי אן עטיקעט זאך, יא. **"כל היושב לפני ספר תורה"**, יעדער איינער וואס זיצט פאר א ספר תורה, ער מיינט לכאורה ווען מ'לייגט די תורה, יא, ווען ס'לייגט א ספר תורה אין ארון הקודש, ווען מ'מאכט אויף פאר די קריאת התורה, **"ישב בכובד ראש באימה ופחד"**. כבוד ראש, מ'נוצט עס אויך פאר קריאת שמע. יא, כבוד ראש, באימה ופחד, די ערנסטקייט. שהיא, שהיא, די תורה, די תורה איז אן עדות פאר כל באי עולם. שנאמר, דארט וואס ס'שטייט אז די ספר תורה איז שירה, אזוי איז לעד.

ביאור: "לכל באי עולם" — דער חיד"א'ס באמערקונג

יא, גוט. די מצוה פון כתיבת ספר תורה שטייט דאך, די מצוה איז **"וכתבו לכם את השירה הזאת לעד"**. דערנאך שטייט די פסוק **"והיה לי לעד"**. וואס איז די עדות דא? דער חיד"א האט באמערקט אז דער רמב"ם זאגט **"לכל באי עולם"**, ער זאגט נישט **"לכל ישראל"** אדער פאר די חסיד'ישע אידן, נאר **"לכל באי עולם"** איז אן עדות. און וואס איז די עדות? אז פאר וואס ער זעט נישט, אדער אלע זאכן, ווייל אלע תורה'ס זאכן שטייט אין די תורה. ס'איז די עד וואס זאגט עדות איבער אידן פאר אלע באי עולם. דאס איז אזוי ווי דער גרעסטער שומר פון די אידן, אדער דער עד פאר די אידן, אז די אידן זענען די הויפט פאלק. ער זאגט נישט דא, ער זאגט נישט דא, ער זאגט נישט דא.

דיסקוסיע: וואס איז דער קאנטענט פון דער עדות?

קען זיין אז די שאלה איז וואס די קאנטענט, ער זאגט נישט וואס די קאנטענט פון די עדות איז. וואס מיינט אז ס'איז אן עד? אדער די חשיבות דערפון איז אז יעדער איינער גלייבט אין די אמת פון די עדות. קען זיין אלע דברים אמיתיים וואס שטייט אין די תורה, די תורה איז אן עדות אויף די אלע זאכן וואס שטייען דערין, עפעס אזוי. וואס שטייט אין אונז? אלעס. חלקים זענען באלאנגען פאר דעם מענטש, חלקים פאר יענעם מענטש, אבער באופן כללי דארף מען קוקן וואס שטייט אין אנדערע פלעצער וואס איז מסביר וואס די עד איז. איך געדענק אז אין פירוש המשניות אין די אנהייב שטייט אז די עדות איז פשוט אז די אותיות התורה וואס מ'לייגט אין די ארון איז אן עדות אז מ'קען מגיע זיין דערפון, רייט? דאס איז אזוי ווי א... ס'איז אינטערעסאנט, ווען א דיין נעמט אויף עדות שטייט אויך אז מ'דארף זיצן בכובד ראש באימה ופחד. נישט וועגן די עדות. כובד ראש איז געשטאנען,

אקעי. יא, און זאגט די רמב"ם, **דברים, יא, דברים שבלוחות הברית, הן הן שבכל ספר וספר**. אין אנדערע ווערטער, אונז רופן דאך דער פלאץ וואו מ'לייגט די ספר תורה אן ארון קודש. ארון קודש איז געווען די לוחות הברית. די רמב"ם ברענגט נישט די לשון, די רמב"ם רופט עס א היכל, אדער א מגדל, אדער א תיבה, ארון. אבער אונז רופן עס ארון, און מ'זעט אז ווארשיינליך יעדער איינער פארשטייט אז די לוחות לייגט מען אין אן ארון, און מ'לייגט עס אין א גאלדענע ארון, ס'איז געווען א גאנצע סדר מיט דעם. איז אזויווי מ'איז מכבד און מ'מאכט א... לכאורה וואלט דא געווען די "יחד לו מקום". א מענטש קען זאגן, א תורה, וואס איז די מקום פון אן ארון קודש? ארון קודש איז נארמאל א שיינע זאך. זאגט די רמב"ם, ניין. די ארון קודש, די לוחות האבן געהאט א ספעציעלע פלאץ, ווי מען לייגט זיי אין א ספעציעלע באקס מיט די גאנצע זאך. אויף די זעלבע וועג פירט מען זיך מיט יעדער ספר, אז דאס איז די כלי וואס דער ארון איז. און ס'מאכט סענס. פארוואס איז דער ארון געווען? צו האלטן די עשרת הדברות, די תורה. די תורה איז דאך די גאנצע תורה, איז דאך די זעלבע זאך ווי דיר.

דיגרעסיע: עשרת הדברות אין דאווענען

ס'איז דאך דא די הלכה אז וועגן זאגן יעדן טאג די עשרת הדברות, די גמרא אין ברכות רעדט וועגן דעם, און דו ברענגסט עס צו דא. אבער מ'זאגט נישט. מ'זאגט דאס נישט. אה, מ'זעט דאך דא עפעס א קשר צווישן... אה, ס'איז פשוט. מ'האט געמאכט אז יעדן טאג רעכנט מען אויס קריאת שמע אין פארשידענע אופנים. מ'האט געזאגט עשרת הדברות, ס'איז פשוט אז מ'האט עס אנגעקוקט ווי עפעס אויך א יסוד התורה וואס מ'דארף א גאנצע צייט דערמאנען. און דא שטייט עפעס אזוי ווי... מ'זאגט טאקע נישט, אבער יעדע ספר תורה האט עפעס א שייכות מיט לוחות הברית. איך ווייס נישט, ס'שטייט דא עפעס מער. פארדעם מאכט מען אויף די ארון הקודש א פיקטשער פון די לוחות. איי דאוונט נאו.

חידוש: מקור פאר ארון הקודש

אקעי, יעצט זאגט ער, איך פיל אז דאס איז די ווארט. ווייל אויב נישט, וואו איז די מקור אז מ'מאכט אן ארון פאר די ספר תורה, אן ארון הקודש? וואס איז די שייכות? דער תירוצ איז, ס'איז אזוי ווי די לוחות. דאס איז די זאך וואס מ'לערנט פון די לוחות. אקעי, יעצט, ס'איז דא נאך מפרשים, נאך. אזוי ברענגט ער, אזוי זאגט ער, ער ברענגט א דיוק וואס ער האט געזאגט אזוי ווי מיר. **"אדילאך למקום"**, און דאס איז די זאך וואס מ'לערנט פון די לוחות.

הלכה: הנהגה בפני ספר תורה — לא ירוק, לא יגלה, וכו'

Speaker 1

אקעי, יעצט, אן אינטערעסאנטע זאך. **"לא ירוק אדם כנגד ספר תורה"**. יעצט, די הלכות פון אים איז אזוי ווי בפני ספר תורה. יעצט, אלע הלכות וואס מ'האט געלערנט ביז יעצט איז בעצם געווען... אה, מ'האט שוין געלערנט אביסל אזוינע הלכות, אז די ספר תורה אליין, די חפצא פון די תורה, יעצט לערנט מען, די גאנצע פלאץ וואו די ספר תורה איז באקומט אויך אזא... אזוי ווי אן אדם חשוב. בפניו טוט מען נישט קיין דברים בזויים. יא? **"לא ירוק"** — מ'שפייט נישט. **"לא יגלה ערותו כנגדו"** — ס'זאל נישט בכלל זיין אויפגעדעקט, נישט צוגעדעקט, נישט אנגעטון. **"לפשוט רגליו"** — נאך א זאך. וואס הייסט אויסשטרעקן די פיס? ס'איז אזא "מענספרעדינג" הייסט עס, יא? ס'זאל זיין, יא, ס'זאל נישט זיין קיין... נישט מכובד'דיג אזוי.

"לא יניחנו על ראשו כמשאוי" — זאל נישט טראגן די ספר תורה אויף זיין קאפ. **"לא יחזיר אחריו לספר תורה"** — זאל נישט וואקן מיט זיין בעק צו די ספר תורה, **"אלא אם כן היה גבוה ממנו עשרה טפחים"**. אז די תורה איז העכער פון אים. ניין, ער האט נישט געמיינט אז די תורה איז אויף א... ווען די תורה איז אויף א באלעמער, אויף א בימה מגביה איז... ס'איז נישט אז זיי ווערן א חשיבות, זיי האבן געלערנט אויף אנדערע זאכן.

"גיבור ומחובב על הבריות" איז אן אינטערעסאנטע זאך, ווייל ס'איז א ברכה אז מענטשן גייען אים מכבד זיין? יא, ווייל... ס'איז א גאנצע גוטע זאך אז מענטשן זאלן אים מכבד זיין. ווייל ס'איז אן אינטערעסאנטע זאך, ווייל ס'דערמאנט מיר פון דעם אז א ספר תורה באגראבט מען לעבן א... אדער לעבן די גוף פון א תלמיד חכם וואס איז מכבד די תורה. אה, זיין גוף. זיין גוף פון דעם מענטש. "גופו" מיינט לכאורה "הוא". ווייל ס'שטייט נישט "גופו" לחוד, ס'שטייט "נשמתו". כבוד גייט נישט פאר די גוף, ס'איז פאר די מענטש. אבער אפשר איז עס... אין קורצן, ווער ס'גיבט רעספעקט פאר א תורה, רעספעקט מען אים. און נישט, רעספעקט מען אים נישט.

וויאזוי ארבעט דאס? מן הסתם ווייל ער פאלגט עס. מן הסתם אויך דאס וואס מ'זאל מכבד זיין די ספרים און די חכמים איז אויך כדי מ'זאל עס נעמען ערנסט, און מ'זאל עס פאלגן, און מ'זאל טון וואס ס'שטייט דערין, און טראכטן מיט די שטיין. איך מיינן אז איינער וואס איז מכבד די ספר תורה, אויטאמאטיש גייט ער עס אויך לערנען. דאס הייסט, ער גייט עס אויפהיטן און אזוי ווייטער, ער גייט עס לערנען. ער גייט אים מכבד זיין אלס א תלמיד חכם. יא, אבער אפשר אפילו ווייניגער, אפילו ער ווייסט נישט. ס'איז א סגולה פאר כבוד. ווער ס'וויל א סגולה פאר כבוד, זאל ער מער קושן די תורה. ער זאל געבן מער כבוד פאר די תורה.

אבער רש"י פארשטייט עס פשוט ווי אונזער שיעור. ווייטער, דאס איז די גרעסטע כבוד פאר די תורה, דאס איז אז אלע נביאים זענען נתנבא פאר די וואס געבן געלט פאר די תלמידי חכמים. שוין.

סיום: "ברוך רחמנא דסייען"

Speaker 1

יא, עד כאן הלכות ספר תורה. בריך רחמנא דסייען. איינער האט מיר געפרעגט א קשיא. ווער האט מיר געפרעגט די קשיא? אה, שבת האט מיר געפרעגט מיין חבר ארי, אז ס'איז זייער מאדנע, דער רמב"ם איז זייער מקפיד אויף צו שרייבן אלעס לשון הקודש, און יעדע הלכה ענדיגט זיך מיט א שטיקל אויף ארמיש, "ברוך רחמנא דסייען". הקב"ה המקום ברוך הוא, זייער אינטערעסאנט פארוואס שטייט ביי רמב"ם אזא לשון, און דער רמב"ם האט עס נישט געשריבן אין די ענדע פון יעדע הלכה. אויב איינער ווייסט פארוואס, קען ער אונז זאגן.

ניין? יא, ווען ס'איז וועגן די דין, ווען ס'שטייט "ועמדו שני האנשים", זיי דארפן שטיין, שטיין וואס? שטיין ביי די דין. יא, איך ווייס נישט.

הלכה: יהדר בספר תורה כפי כחו

Speaker 1

און א מענטש זאל מחבר זיין די ספר תורה כפי כחו, וויפיל מ'קען. ווייטער, כפי כחו מיינט, דא זאגט ער נישט "יותר מדי". ניין, זייער גוט. כפי כחו איז סיי לצד מעלה, סיי לצד חומרא. וויפיל דו קענסט, נישט מער און נישט ווייניגער. אז דו קענסט נישט מער, קענסטו נישט מער, אבער אויב דו קענסט מער, זאלסטו טון כפי כחו.

הלכה: כל המקיים מצוה זו כאילו קיבלה מהר סיני

Speaker 1

אמרו חכמים, "וכל המקיים מצוה זו", סא זאגט דא דער רמב"ם, מ'מיינט צו זאגן די ספר תורה, "כאילו קיבלו מהר סיני". און ער ברענגט דא אז אין פירוש המשניות, איז דא אן הערה, דער פירוש המשניות זאגט דער רמב"ם דארט, אין מסכת סופרים אז דאס אינקלווד דריי אנדערע זאכן. די חביבות התורה מיינט, קודם כל, די עיקר זאך, א פאלק וועד הכבוד, איז מכבד די מצוות פון תורה. די צווייטע זאך איז מכבד די חכמים וואס זיי זענען די בעלי התורה, די תלמידי חכמים. און די דריטע זאך איז די ספרים שנתחברו בה. זעט אויס אז דער רמב"ם גייט מיינען דא די דריטע זאך, דאס מכבד די ספרים.

חידוש: דער רמב"ם'ס שינוי פון דער משנה

און ער זאגט דאך אן אינטערעסאנטע זאך, אז אין די משנה אין אבות שטייט קודם "מחבב" און ער ענדיגט מיט "מחלל". אבער דער רמב"ם האט געוואלט מסיים זיין בדבר טוב, האט ער עס ארומגעדרייט. ער האט געקענט זאגן "מחובב על הבריות". וואו, אינטערעסאנט. דער רמב"ם איז נישט מקפיד צו קאפירן פונקטליך. וואס מיינט דאס? ער האט געוואלט האבן די לשון, די איידיע.

דיסקוסיע: "מחובב על הבריות" — סגולה פאר כבוד